

TYYNE-KERTTU VIRKKI MUISTOISSAMME

Tahtoa tarvitaan

AUNUKSEN TYÖTUPA 1941-1944

Tyyne-Kerttu Virkki kutsuttiin Aunuksen piirin työtupa- ja kotiteollisuustarkastajaksi 1941. Jatkosodan aikaisten valloitetuilla alueilla järjestettyjen työtupien keskeisiä tehtäviä oli työllistäminen ja tuoteistaminen sekä ompelu- ja korjaustyöt. Aunuksessa viettämiensä vuosien aikana Virkki alkoi syvemmin perehtyä karjalaiseen käsityöperinteeseen, ja siten Aunuksen vuodet ovat koko hänen uransa kannalta merkittäviä. Tuolta ajalta on peräisin myös hänen käsityökokoelmansa alku n 300 esinettä, joista merkittäviä ovat käsipaikat.

OMIN KÄSIN-lehti 1944-1970

Tyyne-Kerttu Virkki kutsuttiin keväällä 1944 Omin käsin-lehden päätoimittajaksi, missä tehtävässä hän toimi vuoteen 1970 eläkkeelle siirtymiseen saakka. Vuonna 1938 perustetun, aluksi Kotilieden käsityölehtenä ilmestyneen julkaisun tarkoituksena oli käsityötaidon ja kansallisen käsityöperinteen vaaliminen. Lehdessä esiteltiin monia ideoita kodin kaunistamiseen, annettiin työohjeita, esiteltiin uutuuksia, näyttelyitä, jär-

jestettiin kilpailuja ja myönnettiin apurahoja. Lehti kertoi myös muiden kansojen käsityökulttuurista. Tavoitteena oli luoda esteettisesti nautittavaa, kestäväää laatua tuon ajan niukoistakin lähtökohdist.

VOKKI 1947-

Tyyne-Kerttu Virkki ja viipurilainen toimitusjohtaja Edith Verkkolainen perustivat 1947 Vokki Oyn Helsinkiin. Toiminta-ajatuksena oli vanhojen käsityötaitojen säilyttäminen ja perinteen soveltaminen nykyaikaan sekä työtilaisuuksien tarjoaminen osaaville taiteilijoille ja perustamisvaiheessa erityisesti käsityötaitoisille siirtolaisille. Ensimmäinen toimipaikka oli Unioninkatu 15. Samassa osoitteessa oli myös kutomo. Myöhemmin myymälä siirtyi ns Finnish Design Centerin taloon Kasarmikatu 19, sisustustoimisto osoitteseen Väinämöisenkatu 31, jossa toimi myös Omin käsin-lehden toimitus.

Vokki Oy muutti 1977 Virkin asuintalon pohjakerrokseen Merikannontie 3 ja jatkoi ensisijaisesti taidekäsityötä esittelevänä galleriana.

Tahtoa tarvitaan

Tahtoa tarvitaan

Tyyne-Kerttu Virkki muistoissamme

Tahtoa tarvitaan

Tyyne-Kerttu Virkki muistoissamme

Toimittaja: **Sirkka-Liisa Uutela**

Toimituskunta: **Jarno Peltonen, Sirkka-Liisa Uutela**

Ulkoasu: **Tyko Elo**

Reproduktio: **TykoGrafii.com**

Painopaikka: **Paintek**, Helsinki 2016

ISBN 978-952-93-6882-2

© Tyyne-Kerttu Virkki -säätö

TYYNE-KERTTU VIRKKI-SÄÄTIÖ

Merikannontie 3 B 32
00260 Helsinki

www.virkkimuseo.com
virkki-museum@kolumbus.fi
+358 9 757 25 97

VIRKKI KOTIMUSEO

Merikannontie 3 B 32
Esittelyt ryhmille sopimuksesta

VIRKKI KÄSITYÖMUSEO

Kokoelmat Suomen käsityön museossa
www.craftsmuseum.fi

Alkusanat

Tyine-Kerttu Virkin henkilö ja elämäntyö nousevat jälleen kerran laajemmin esiin Suomen käsityön museon näyttelyssä ”Omin käsin uuteen onnelliseen elämään” (23.1.–28.8.2016). Hänen henkilökuvansa täydentyy osaltaan tässä samaan ajoittuvassa julkaisussa läheisten ja ystävien muistelmin.

Suomen käsityökulttuurissa merkittävällä tavalla vaikuttanut Tyine-Kerttu Virkki oli Suomen ensimmäinen käsityöneuvos. Laajan osaamisen ohella hänellä oli taustana myös laaja henkilösuhteiden verkosto inspiroimassa ja välittämässä hänen viestiään edelleen.

Virkki käsityömuseo on yksi hänen saavutuksistaan. Sen kokoelmat on siirretty Suomen käsityön museoon Tyine-Kerttu Virkki Säätiön lahjoituksena. Näyttely ”Omin käsin uuteen onnelliseen elämään” on ensimmäinen tähän kokoelmaan perustuva museon ja säätiön projekti.

Muistelmajulkaisun toimittajaksi on saatu jälleen FL Sirkka-Liisa Uutela ja taittajaksi KuM Tyko Elo, joiden työn tuloksena syntyi Tyine-Kerttu Virkin elämää valottava historiikki ”Taitoa tarvitaan” 2007. Säätiö toivoo, että tämä julkaisu antaa oman panoksensa Tyine-Kerttu Virkin elämäntyön merkitystä arvioitaessa.

Esitän parhaat kiitokset Suomen käsityön museolle nyt alkaneesta yhteistyöstä. Lämpimät kiitokset Tyine-Kerttua artikkeleissaan muistaneille sekä kaikille, jotka olette osaltanne vaikuttaneet tämän julkaisun toteutumiseen.

TYINE-KERTTU VIRKKI-SÄÄTIÖ

Jarno Peltonen, pj

TYYNE-KERTTU VIRKKI

Hertta Myllymäki Anna-lehdessä 1977

Kysymykset

Mikä on pahinta mitä voit kuvitella?

Mistä väristä pidät?

Missä mieluiten elät?

Mitä virheitä sinun on vaikea hyväksyä muissa ihmisissä? **Kateutta.**

Mistä romaanihenkilöstä pidät?

Ketä naista arvostat eniten?

Mikä on mielijuomasi ja -ruokasi?

Mitä ominaisuuksia ihaillet miehessä?

Entä naisessa?

Mitä teet mieluiten?

Ketä miestä arvostat eniten?

Mikä on määräävin piirre luonteessasi?

Millainen tahtoisit olla?

Mitä arvostat ystävissäsi?

Mikä on huonoin puolesi?

Milloin olet onnellinen?

Vastaukset TKV:

Sota.

Hyväntuulisista väreistä.

Suomessa.

Anusta ja Mikosta.

Armi Ratiaa.

Hyvä viini. Olen kaikkiruokainen.

Kohteliaisuutta ja rehellisyyttä.

Sydämellisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Luovaa työtä.

Jean Sibeliusta.

Päätäväisyys.

Oma itseni.

Ystävyyttä.

Kiirehtiminen.

Työn onnistuessa hyvin.

TOTUUSLEIKISSÄ

Kuka haluaisit olla?

Mitä et tekisi mistään hinnasta?

Mistä romaanista pidät eniten?

Mistä runosta?

Mikä on keljuinta työssäsi?

Mistä nimestä pidät?

Mitä säveltä kuuntelet mieluiten?

Millainen on vitsi, jolle naurat?

Mitä inhoat?

Kehen haluaisit tutustua?

Mitä sotasaaeutusta arvosta?

Mitä halveksit ja miksi?

Ketä kadehdit?

Minkä asian tahtoisit muuttaa.

Minkä lahjakkuuden toivoisit itsellesi?

Miten tahtoisit kuolla?

Suuri ihminen.

En tuottaisi kellekkään harmia.

Aleksis Kiven Seitsemästä veljeksestä.

Aale Tynnin Kaarisillasta.

Ainainen odottaminen.

Matista ja Liisasta, yleensä suomalaisista lyhyistä nimistä.

Wagnerin Pyhiinvaeltajien kuoroa.

Nauran tilannekomiikalle

Tupakinsavua.

Mielenkiintoisiin luoviin ihmisiin.

Talvisotaa.

Suvaitsemattomuutta, koska se jarruttaa
hyvien asioiden edis tämistä.

En ketään.

Epäsovun.

Kirjoittamisen taidon.

Omassa kodissani, omassa vuoteessa
nukkuen.

Sisällysluettelo

9	Sirkka-Liisa Uutela	Lukijalle
13	Työne-Kerttu Virkki	Muistelen lapsuuttani ja nuoruuttani
22	Maijukka Paulaharju	Talvikki Lausalan haastattelu
26	Pirkko Anttila	Ilmiömäinen verkostoituja
29	Jarno Peltonen	Virkki Käsiyömuuseumo
36	Maijukka Paulaharju	”Minulla on psykologista silmää!”
47	Sirkka-Liisa Uutela	Työne-Kertun unelmien talo
49	Pentti Hellevaara	Kirjapainotöitä Työne-Kertulle
50	Leila Renfors	Vuoteni Työne-Kertun avustajana
52	Jarno Peltonen	Maija Aaltosen haastattelu
54	Sirkka-Liisa Uutela	Työne-Kertun Meksikon-matka
56	Leena Honkanen	Työne Kerttu Virkin apuihmisenä
58	Liisa Kiianlinna	Työne-Kerttu eli Typy
60	Vuokko Kuhalampi	Iloinen, suora ja ennakkoluuloton
63	Annukka Viitaniemi	Omin käsin -lehden salaisuus
66	Leila Peiponen	Omin käsin -lehti, Kalevalaiset
		Naiset, Työne-Kerttu Virkki ja minä
69	Raija Vesterinen	Hyvä muisti ja kertomisen taito
72	Maijukka Paulaharju	Ensiapua Virkki muuseumon tekstiileille
77	Aune Kerminen	Typy! Ihana ja ...raivostuttava
80	Eeva Meloni	”Ei tänne nukkumaan ole tultu!”
82	Marja-Liisa Meloni	Typy oli musiikillisesti lahjakas lapsi
86	Raili Malmberg	Lintu hän on , kevyt ja hauras
89	Raili Malmberg	Muistosanat Työne-Kerttu Virkille
93	Vieraskirjat 1997–1999	

LUKIJALLE

Kädessäsi on kolmas kirja käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkistä, jota olen toimittajana ollut tekemässä. Ensimmäinen kirja Elettyä elämää kertoi Tyyne-Kerttu Virkin ”ihmeellisen elämän” tarinan, jota hän aina Virkki Käsityömuuseon kävijöille auliisti kertoi. Tein sen hänelle lahjaksi 90-vuotissyntymäpäiväksi v 1997. Itse hän yhdessä ystävänsä Siiri Vallin kanssa keräsi kirjaan suuren määrän valokuvia kertomuksia ja puheita ystävistään ja sukulaisistaan. Hän käsitti sukunsa laajemmin kuin yleensä on tapana. Usein hän mainitsi, että hänen sukunsa ulottuu Larin Paraskesta Martti Ahtisaareen. Molempiin hänellä olikin olemassa sukuside. Toinen kirja Tahtoa tarvitaan perustui Tyyne-Kerttu Virkin satavuotisjuhlaseminaarin aineistoon v. 2007, jossa hänen elämäntyön-

sä sisältöön ja merkitykseen tarkemmin pureuduttiin.

Tässä kirja Tahtoa tarvitaan keskittyy Tyyne-Kerttu Virkin viimeisiä vuosia mm. Virkki Käsityömuuseon toiminnan jatkumiseen Karjalatalolla sekä siellä kokoelmien osalta tehtyyn työhön. Keskeisinä toimijoina olivat Jarno Peltonen ja Maijukka Paulaharju sekä työllistetyt ja monet vapaaehtoiset museon ystävät. Kirjaan on haluttu saada myös mahdollisimman monelta Tyyne-Kerttu Virkin kanssa työskennelleiltä talteen heidän muistonsa yhteistyöstä ja Tyyne-Kertun persoonasta. Muistelmia saatiinkin lähes kahdeltakymmeneltä, joista monet pysyivät Tyyne-Kertun apuna vuosikymmeniä. Mukana on keskeisimpiä luottohenkilöitä Virkki-Säätiön puheenjohtajia ja johtokunnanjäseniä

sekä muissa tehtävissä avustaneita, myös monia sukulaisia. Aineisto antaa monipuolisen kuvan ainutlaatuisesta yhteistyöstä. Kaikilla oli oma työura, perheet jne. mutta aina he löysivät aikaa auttaa tarvittaessa Tyyne-Kerttu Virkkiä hänen hankkeissaan.

Eräs pitkäaikaisemmista avustajista ja mm. Virkki-Säätiön puheenjohtajana toiminut professori emerita Pirkko Anttila toteaa kirjoituksessaan, että varmaankin usein koimme olomme aika tavalla hyväksikäytetyiksi, mutta toisaalta aina ymmärsimme... että hänellä oli palava halu saada aikaan jotakin hyödyllistä ja näkyvää eikä hänen pyynnöstään siksi voinut kieltäytyä.

Opetusneuvos Raili Malmberg mm. Virkki-Säätiön johtokunnan keskeisiä vaikuttajia toteaa muistosanoissaan Tyyne-Kerttu Virkille, että tämä oli hänelle oppiäiti sisukkuudessa ja peräänantamattomuudessa: ”Kun hänellä oli jokin unelma, haave, toive tai idea hän keskitti kaiken tarmonsä ja sisunsa ....

siihen. Hän pani toimeksi, ryhtyi tekoihin ja pani toisetki tekemään! Meitä on monta, jotka Tyyne-Kerttu on saanut tekemään aivan uskomattomia asioita pelkän karismansa voimalla.”Nykyinen säätiön puheenjohtaja Jarno Peltonen kiteyttää: ”Tyyne-Kerttu oli määrätietoinen ja sosiaalisuudellaan hän oli luonut toimivan vapaaehtoisten verkoston, jonka ylläpitämiseen kuului iloinen yhdessäolo, erilaiset pikku juhlat ja tapahtumat. Meno oli palkitsevaa.”

Jos Omin käsin lehden ja Vokki-Virkin toiminnan johtotähtenä oli luoda kauneutta arkeen. Museotoiminnan ja perinnetoiminnan myötä luotiin iloa elämään! samalla kun ylläpidettiin ja esiteltiin käsityökulttuurin parhaita perinteitä, karjalaisuutta unohtamatta.

Monelle varmaan herää kysymys, miten Tyyne-Kerttu Virkki, jos eläisi näitä aikoja, toimisi. Ei ole varmaan epäilystäkään, etteikö hänellä olisi merkittävät verkostot internetin kautta ja mahdollisesti myös myyntikana-

via. Kuitenkin kaikella on aikansa. Mutta Tyyne-Kertun ennakkoluulotto- muudesta ja avoimuudesta voi nytkin ottaa oppia. Maija Aaltonen toteaa haastattelusaan, että Tyyne-Kertulla oli kaupallista kykyä, mutta hän oli myös kulttuurihenkilö, joka kauppaa käydessään halusi tavata ihmisiä.

Ihmiset - ystävät ja sukulaiset - olivatkin Tyyne-Kerttu Virkille tärkeitä. Marja-Liisa Meloni krjoittaa, miten hän ihaili Tyyne-Kerttu Virkin monia taitoja: hänen tapaansa ottaa tila haltuun, esitellä ihmisiä toisilleen, muistaa nimet ja tittelit, saada ihmiset rentoutumaan omalla karjalaisella välittömyydellään ja huumorillaan, viedä omaa asiansa sinnikkyydellä eteenpäin välittämättä takaiskuista, järjestelykykyään, rohkeuttaan, jääräpäisyyttään, kykyään olla valittamatta sekä sitä käsittämätöntä energisyyttä.

Varsinainen kimmoke tämän kirjan tekemiseen tuli Suomen käsityön museolta Jyväskylältä, minne Virkki Käsi-

työmuseon kokoelmat on sijoitettu. Siellä valmistellaan ensimmäistä näyttelyä, joka keskittyy Omin käsin lehteen ja sen merkitykseen. ”Omin käsin onnelliseen uuteen elämään” on avoinna 23.1.–28.8.2016. Museo on näyttelyä varten kerännyt muistitietoa lehdestä ja Tyyne-Kerttu Virkistä. Virkki Säätio näki tehtäväkseen näyttelyyhteistyössä koota Tyyne-Kerttu Virkin pitkäaikaisilta avustajilta, ystäviltä ja sukulaisilta heidän näkemyksiään. Kun nyt aineisto on koossa on todettava, että Tyyne-Kerttu oli oikeassa, kun hän kuittasi Maijukka Paulaharjun ihmettelyn, miten hän voi jättää, hänet, vieraan ihmisen vartioimaan museota : ”Minulla on psykologista silmää!”. Sitä hänellä on varmasti ollut ja ymmärrystä kuka mihinkin tehtävään sopii. Uskoisin, että pitkän yhteistyön käyttövoimana oli kuitenkin lopulta molemmin puolinen ystävyys.

Sirkka-Liisa Untela

TYYNE-KERTTU VIRKKI

MUISTELEN

LAPSUUTTANI JA NUORUUTTANI

Isäni Viktor Juhonpoika Virkki syntyi Valkjärvellä, Vuokselan Virkkilän kylässä 23.2.1879 ja kuoli Lahdessa 24.6.1950. Isän isä eli torpparina ja asui pienessä mökissä Päiväkiven kylässä kuusihenkisen perheensä kanssa suuressa köyhyydessä. Isäni Viktor Virkki oli huutolaispoikana maanviljelijä Väinö Javanaisella ja kävi kansakoulun kunnanvaroilla. Koulun päätyttyä hän meni Komosen kauppa-ukolle puotipojaksi Räihänrantaan. Sieltä hän löysi ensimmäisen vaimonsa Olga Komosen, jonka kanssa vihittiin 1903. Vihkiminen tapahtui todennäköisesti Käkisalmen ortodoksisessa kirkossa ja luterilainen vihkiminen Sakkolassa. Olga toi myötäjäisiä mukanaan. Hän kuoli 26.7.1904. Ensimmäinen lapsi, Helmi, oli syntynyt 15.6.1904. Ja jäi seitsemän viikkoiseksi äitinsä kuoltua.

Ollessaan Sakkolassa Lampun kaupassa isäni avioitui uudelleen 1906 äitini Maria os. Laamasen kanssa. Samana vuonna hän osti Lampun kaupan. Äitini vanhemmat Pietari ja Anna Laamanen Sakkolan Sipilän mäeltä oli valistunut maanviljelijäperhe, jolla oli kolme lasta: Maria, Vilhelmiina ja Matti.

Äitini kuoleman jälkeen holhoojani oli enoni Matti, leikkisä ja lapsirakas. Äitini oli ollut kova hevosmies, ja toi myötäjäisinään Hilppa-nimisen hevosen, jolla minäkin sitten ajelin.

Minä synnyin 5.6.1907 Sakkolassa. Äitini oli menettänyt minun jälkeeni syntyneen lapsensa, sisareni Helenan tämän ollessa ½ -vuotias. Hän sai vielä pojan, veljeni Laurin, joka menehtyi 4 kuukauden ikäisenä. Syynä oli äitini sairastama keuhkotauti, johon hän haki

apua Takaharjun parantolasta ja sairasti kotonaan. Minä olin saanut myös tartunnan. Tuberkuloottisia rauhastulehduksia oli kainalossa, joka leikattiin. Jalkani särky oli kova. Äitini toivoi kuitenkin, ettei minua vietäisi sairaalaan. Hän tunsu loppunsa lähestyvän.

Isäni toi minut sitten 4 vuotiaana Helsingin Diakonissalaitoksen sairaalaan. Sairaalaolostani en muista mitään, siellä vietin 4 vuotta ja luulen, että siellä hyvät hoitajat hellivät minua ja varmaan laulattivatkin. Kun olin 8 vuotias isäni haki minut kotiin. Metsäpirtistä oleva Saima Laulajainen, jolla lienee ollut sama vaiva kuin minulla, tuli mukamme. Kotimatka on jäänyt mieleeni. Isäni osti minulle ja Saimalle kauniit mekot Kaisaniemenkadulla olleesta liikkeestä. Sen jälkeen mentiin valokuvajalle, Saima ja minä pitkine lettineni - tuli kaunis kuva. Vahinko että se on sodan melskeissä hävinnyt.

Helsingin rautatieasemalta lähdettiin Sakkolaa kohti. Ensin yöjunalla Viipuriin. Aamulla Viipurin asemalla oli

paljon ihmettelemisen aihetta. Kuultiin monia kieliä: ruotsia, saksaa, venäjää. Kaunis Viipurin asemarakennus jäi erityisesti mieleen. Sitten siirryttiin Viipurista Antreaan menevään junaan. Antreasta laivalla Vuoksea pitkin Kiviniemeen. Kiviniemestä vaihdettiin Suvantoon menevään laivaan ja tultiin Virkin laivarantaan. Siellä vastassa olivat mummoni Helena ja sisareni Helmi sekä kirjanpitäjänä ollut Maiju Sirviö, josta myöhemmin tuli äitipuoleni, isäni kolmas vaimo.

Taakse jäi entinen elämä. Diakonissalaitoksella olostani en muista mitään, koska niistä ajoista kukaan ei tietenkään koskaan keskustellut kanssani.

Olin hyvin ikävissäni ja sopeutumisen oli varmaankin vaikeaa. Ensimmäinen ateria oli mieliinpainuva. Maksalaatikko ei tahtonut millään maistua. Ponkaisin pöydästä pois ja lähdin juoksemaan puutarhaan. Ja isä perässä piiskan kanssa.

Parin vuoden päästä pidettiin isän ja äitipuoleni häät. Vihkiminen tapahtui

salissa muistaakseni pastori G.A. Vikman suoritti sen. Mutta mitä tapahtui...toimituksen aikana Helmi ja minä varsinkin ruvettiin itkemään kovalla äänellä. Minut vietiin pois rauhoittumaan.

Häitteen jälkeen alkoi koulu Sakkolan kirkonkylän kansakoulussa. Minut ja serkkuni Martta Valkonen vietiin sinne hevosella eväät mukana. Eväänä oli isoja voileipiä, joista hiljattain eräs koulutoverini soitti ja kertoi minun antaneen hänellekin – ja muistaa sen vieläkin... Muistan kansakouluajastani opettaja Selma Kankkusen, joka heti ensimmäisenä joulujuhlana pani minut laulamaan, tukka hajalleen kammattuna, valkoisessa puvussa. Laulua en muista,

Virkin perhe 1917

mutta se oli ensimmäinen jukinen esiintymiseni ja pelkäsin kovasti, kuten aina myöhemminkin esiintyessäni. Siitä alkaen jouduinkin esiintymään milloin Sakkolan nuorisoseuran, milloin lottien iltamissa, kuorossa ja jopa näytelmässä Pilven veikko.

Kävin Käkisalmen yhteiskoulua. Sakkolan asemalle, jonne oli 8 kilometriä minut vietiin hevosella ja sieltä junalla Käkisalmeen Haitermaan asemalle.

Asuin sakkolalaisen Petäjäviedeltä kotoisin olevan kamreeri Karvoson perheessä, jossa sain erittäin hyvää ruokaa, mikä heikolle lapselle oli hyvin tärkeää. Otin Aino Karvoselta samaan aikaan soittotunteja. Sain viidenneltä luokalta matemstiikasta ehdot, ja olin itselleni niin vihainen etten halunnut enää käydä koulua. Ehdot sitten luin Helmin vastaviihityn miehen vänrikki Eino Kuuselan opastuksella. Heillä oli ensimmäinen koti Valamossa Niikkanen pateristossa. Suoritin ehdot, mutta en lähtenyt jatkamaan koulua. Halusin päästä kotoa pois ja työhön. Arvelin saava-

Käkisalmen yhteiskoulu, V luokka 1921

ni paikan Helsingistä vakuutusyhtiö Salaman konttorista, mutta eihän se onnistunut maalaistytölle.

Petäjärven emäntäkoulu aloitti toimintansa ja päädyin ensimmäiselle kolmen kuukauden kurssille. Johtajana oli agronomi Hanna Karttunen, joka oli ononi Matti Laamasen ensimmäisen vaimon sisar, ja ennestään tuttu.

Siellä entisen Petäjärven hovin salissa meitä tyttöjä majoittui kymmenkunta, mutta ei se minusta mukavaa ollut, kun siellä oli lutikoita ja kaikenlaisia pieniä elukoita. Uunia oli hirveän vaikea lämmittää märillä haloilla. En saanut syytymään ja itku siinä pääsi mone-

na päivänä. Niin Hanna-täti katsoi parhaaksi sijoittaa minut omalle puolelleen asumaan. Siivosimme koulua ja pihamaata ja pian aloimme kutoa kankaita jms. Kudoin siellä pyyheliina-kangasta, josta riitti 13 kappaleeseen pyyhkeitä. Sain yhden ainoan pyyhkeen itselleni kysytyäni äitipuoleltani.

Tuli kesä ja vaikeaa oli kotona oleminen. Niin sitten soitin rehtori Antti Kosmoselle Käkisalmeen, voinko vielä tulla alkamaan kuudenelle luokalle. Olin myöhässä, koulu oli toiminut jo pari viikkoa. Niin sitten lähdin kouluun, mutta vaikeata se oli. Asuin kapteeni Leo Snellmanin kotona. Olin keskin-

kertainen oppilas, pääsin luokaltani. Seitsemännenluokan kevätpuolella sain niin kovan korvatulehduksen, että koulu piti keskeyttää pariksi kuukaudeksi. Kävin Viipurissa lääkärinapua saamassa. Koulussa oli esiylioppilaskirjoitukset ja pelkäsin kovasti. Epäonnistuin ja jäin luokalle. Sen jälkeen en enää ajatellut jatkaa. Mikä nyt eteen, mietin...

Lähdin Helsinkiin – halusin opiskella laulua. Laulunoppilaana olin Alma Kuulalla. Hän asui muistaakseni Pietarinkadulla. Hän oli ihmeellinen laulunopettaja, vai olinko minä lahjakas oppilas, joka tapauksessa lauloin hänen johdollaan Kuulaa, Sibeliusta ja Merikantoa, kaikkia näitä lauluja, joita nyt parhaillaan esittävät ensiluokaiset taiteilijamme.

Sakkolassa loma-aikana osallistuin monenlaisiin töihin: olin paimenessa, puutarhassa; kitkeminen oli kauheata – poimin marjoja. Myöhemmin eräänä syksynä, jolloin odottelin työtä saavani, koska olin valmistunut Helsingin käsi-työseminaarista 1929. Hain useita paikkoja: Pölläkkälän yhteiskouluun, Räisä-

län kansanopistoon, jäin aina toiseksi. Hain Ilmajoen pakkotyölaitokseen sen sai joku eteväpi, hain Nikkilän mielisairaalaan, johon vaadittiin ruotsinkielen taito. Kävin suorittamassa sen Viipurissa, ei auttanut. Olihan aika vaikeinta 30-lukua, jolloin paikkoja oli vähän ja työttömyyttä.

Sain tilapäistä työtä opettajana, opetin pukuopelua työttömille naisille silloisessa Sokoksen talossa. Se oli vain kolme kuukautta. Jälleen meni sormi suuhun, mitä tehdä... Eräs kurssella opettajana ollut M. Jäntti kysyi, haluaisinko kotiompelijaksi. Niin ompelin kirjailija Valkosen tyttärille (äiti os. Lagus) ylioppilasjuhlaan jakkupuvut ja vähän muutakin. Perhe asui Mechelininkadulla. Minulla oli asunto Museokadulla. Siellä oli myös lutikoita. Vuosi oli 1930.

Kävin erilasia kurssuja pätevyityäkseeni, mm. 5 kk kutomakurssin. Siitä kaikesti kiinnostukseni kutomiseen alkoi. Auskultoin samalla tyttönormaalilyseossa ja annoin näytteen, pelko oli kauhea ja näyte meni keskinkertaisesti. Lankoni, Helmi-sisaren mies, oli monissa epäon-

nistumisissani tukenani ja turvanani. Niinpä hänen kannustamana hain Wetterhoffin kotiteollisuus opettajaopistoon Hämeenlinnaan. Tosin jälleen myöhästyneenä, koska olin lukenut kasvatustieteen approa ja tentti oli samaan aikaan kun piti ilmoittautua Wetterhoffille. Tentti jäi eikä siihen enää myöhemmin ollut aikaa.

Alkukuukausi Wetterhoffilla oli hirveä. Päätä särki, eikä mistään tahtonut tulla mitään. Tervetuliasspuhe (joht. Helena Brander) oli hyvin poistyöntävä. Tunsin itseni taas kerran mitättömäksi. Jos olisi ollut mahdollista paeta, mutta kun ei ei....Pian ystäväystyyn Vammalasta kotoisin olleeseen Esteri Salliin, joka ei halunnut jatkaa enää lukukauden jälkeen. Mutta minä olin saanut hänestä ystävän, joka kutsui minut kotiinsa pääsiäislomalle, kun Sakkolaan oli pitkä ja kallis matka. Tähän kouluun minun oli otettava Sakkolan Säästöpankista opintovelka. Vehmaassa vietin Esterin vierana ihanan loman. Siitä lähtien olin aina tervetullut vieraineni enemmän

kuin kotiin. Vehmaan tila oli harjoitus-tila, kuten Virkin tila Sakkolassa, joten elämän menossa oli paljon tuttua.

Wetterhoffin jälkeen varsinaiset opettajakokemukset sain Eestissä Kehtnan kotitalouskorkeakoulussa (1934-1936), jonne olin kutsuttuna opettamaan kudontaa, sommittelupiirustusta ja värjäystä. Tästä eräs silloinen oppilaini kirjoitti Virkki -säätöön vuosikirjaan: "Nuori opettajamme sai meidät uudella tavalla havaitsemaan kukat, taivaan värit ja äkkiä tunsimme olevamme kauneuden ympäröimänä." Eestissä arvostettiin tuolloin yleisesti suomalaista tekstiilitaidetta, joka oli saanut osakseen kansainvälistäkin tunnustusta. Tämä vaihe elämässäni synnytti heimoaateen sekä antoi itseluottamusta ja uskoa omiin kykyihini.

Marraskuussa 1941 aloitin uuden työni Itä-Karjalassa, Aunuksen piirin työtupa- ja kotiteollisuustarkastajana. Tämä työ, johon minua pyydettiin vastasi juuri saamiani työkokemuksia. Siviiliväestölle tarkoitettu

naisten työtoiminta oli suunniteltava itsenäisesti. Tehtävästäni, joka kuului Itä-Karjalan sotilashallinnon alaisuuteen, mainittiin Aunuksen alue-esikunnan antamassa työtodistuksessa; ”Tyyne-Kerttu Virkin tehtäviin kuului kotiteollisuustaidon uudelleen virittäminen, vanhojen käsityömallien etsintä, ja uudelleen käyttöön saattaminen.”

Tarkoituksena oli perustaa Aunuksen käsityö museo. Työtuvan kevätkuulan yhteydessä 1942 oli museonäyttelyn avajaiset. Valtaosa töistä koostui karjalaisista käspaikoista, ja revinnäisistä. Aunuksessa tapasin vanhoja mummoja, jotka kyynelehtien kertoivat aikoinaan tekemistään matkoista Suomeen. Heidän nyytinsä olivat olleet pulloiltaan pitsejä ja

Pellavan lyhteillä Aunuksella.

hienoja pellavaisia kankaita. Tällaista perua oli ilmeisesti myös kotoani saama aunukslainen nyplätty kaitaliina, joka oli ostettu Sakkolassa 1910-luvulla.

Itäkarjalaisten käsitöiden keruun aikana, minussa heräsi kiinnostus myös kotipitäjäni käsitöiden taitajan Larin Parasken elämää ja työtä kohtaan. Lomamatkallani Aunukselta kävin tutustumassa Metsäpirtin Vaskelan kylässä hänen elinympäristöönsä, joskin hänen mökkinsä jo oli poissa. Sakkolan historiaan on aikaisemmin tallennettu Larin Parasken ansioita ainutlaatuisena runontaitajana ja kansatietouden omaajana. Oman ammattini näkökulmasta katsottuna Larin Paraske kohoaa myös käsityötaidossa kyvykkäimmäksi. Tiedettiin, että Parasken ompelukset ja rekot olivat kauneimmat. Ommeltuja ja kuvitettuja päähineitä, harakoita ja sorakointa, hän valmisti noin 100 kappaletta, samoin kuin puseron rekkoja ja esiliinoja saadakseen pientä ansiota ainaiseen puutteeseen. Tämä työ tapahtui tuolloin pääosin pärevalkealla.

*”Niin tuo suihki sukkulainen
kuin kärppä kiven välissä.
Kamahti pirran kaide
kuin käki kesällä kukkuu.
Seinän kuttoo seisovillaan.
Puoli seinää povisillaan!”*

LARIN PARASKE

Larin Parasken näkömuisti oli niin tarkka, että hän siihen perustuen pystyi selvittämään koristeita ja kuoseja sekä työtapoja. Hän oli näin suurena apuna Theodor Schvindtin laatiessa kirjaansa: *Suomalaisia koristeita* (1894) –Aunuksen aika ja Vaskelassa käynti antoivat minulle virikkeen omassa työssäni tallentaa ja kehittää nimenomaan karjalaista käsityöperinnettä.

Työne-Kerttu Virkki on kirjoittanut Muistelmiaan lapsuudesta 1984 ja Elettyä elämää 1986, joista tähän on otettu otteita. Nämä muistelmat olivat säilyneet Leila Renforssin paperien joukossa. (SLU)

Kehtnan kotitalouskorkeakoulu, Eesti, Tyne-Kerttu Virkki ohjaa 1935.

MAIJUKKA PAULAHARJU

TALVIKKI LAUSALAN HAASTATTELU

Haastattelin Talvikki Lausalaa, 98v, pienryhmäkodissa Käkikellossa Helsingissä. Lähinnä hänen muistoistaan Tyyne-Kerttu Virkistä ja heidän yhteisestä Aunuksen-ajastaan v.1942–1944.

Talvikki kertoi valmistuneensa Fredrika Wetterhoffin kotiteolisuusopiston kutojalinjalta (myös Tyyne-Kerttu oli valmistunut 1933 täältä). Talvisodan päätyttyä 1940 töitä ei ollut. Talvikki haikautui Ateneumin iltakurssille syksyllä 1940. Täällä hän tapasi Tyyne-Kertun piirustustunnilla. Talvikilta Ateneumin kurssi jäi kesken, kun hän sai kutsun Pohjois-Karjalan Niittylahden kansanopiston kudonnan opettajaksi.

Jatkosota keskeytti opettajien työn. Opettajille oli järjestetty mahdollisuus osallistua Itä-Karjalan nuorille järjestetyille kansanopistokurssille Siikasalmella. Talvikki kertoi, että hän sai hyvän

tuntuman itäkarjalaiseen nuorisoon – vilkkaisiin ja laulavaisiin.

Tyyne-Kerttu soitti Talvikille keväällä 1942 kutsuen häntä töihin Aunuksen työtuvalle, jossa oli paikka avoinna. Tyyne-Kerttu selvitti, että Äänislinassa oli vastaavanlaista työtupatoimintaa, jonka oli perustanut lotta, käsityönopettaja Maija Stenij syyskuussa 1941. Maija Stenijin toivomuksesta työtupatoiminta alkoi Aunuksessa marraskuussa 1941 Tyyne-Kertun vetämänä.

Talvikki kertoi että hän oli valmis lähtemään kohti tuntematonta Aunusta ja työtupatoimintaa. Toukokuussa hän saapui tuohon peltojen ja harmaiden talojen sekä ystävällisten ihmisten maahan. Työtuvan museossa oli nähtävänä karjalaisen naisen käsityön värikyys. Esillä oli Tyyne-Kertun keräämiä käspaikkoja, patjanpäälliskankaita ja räsykudonnoisia.

Tyine-Kerttu oli keskittynyt työtuvan museon suunnitteluun ja esineiden keruuseen, joka jatkui aina v. 1944. Hän kulki milloin minkäkin sattuman kyydillä kylissä lakanapakan kanssa, josta tarjosi vastinetta vanhoista käsitöistä. Kerran Tyine-Kerttu pyysi Talvikkia mukaan tekstilikeruumatkalle erääseen saaren. Airoissa olivat tuoloin armeijan pojat.

Eräällä retkellään Tyine-Kerttu koh-tasi kaksi vanhaa aunukslaista naista, jot-

Talvikki Lausala Aunuksen asunnossaan

ka taisivat vanhan aunuksalaisen revinnäisen teon. Heidän opastuksellaan me työtupalaiset perehdyimme perinteisen revinnäisen tekoon. Tyine-Kerttu aloitti myöhemmin revinnäiskurssin Aunuksen nuorille tytöille.

Tyine-Kertulla oli aina kiire. Hän ei juuri ehtinyt työtuvalle. Hän suunnittele- li mannekiiniesityksiä, ompelimon tuotteiden esittelyä ja näyttelyitä jne.

Talvikki muisteli, että Ateneumissa oli itäkarjalaisten käsitöiden näyttely 1942, jonka järjestivät Rajaseudun ystävät. Maija Stenij ja Tyine-Kerttu Virkki kertoivat yleisölle itäkarjalaisesta käsi-työperinteestä. Näyttelyn innostamana maisteri Tyyni Vahteri Suomen käsityö- museosta saapui Aunuksen tutustu- maan itäkarjalaiseen käsityöperintee- seen. Aini Ollila tuli myös tutkimaan itäkarjalaista kirjontatappaa. Hänen ja

Maija Stenij:n yhteinen kirja Karjalan kirjonta oli matkan tulos.

Talvikki ja alusta asti työtuvalla olut Sofi Nyrkkö vastasivat pääasiassa työtuvan toiminnasta, etenkin sen käytännön asioista. Sofi Nyrkkö veti tallukkakursseja. Kurssin jälkeen alkoi tallukoiden valmistus myyntiin, sillä jalkineista oli kova pula. Talvikki järjesti nuorille tytöille 2 ½ kuukauden kurssin, joka käsitteli yleisaineita, terveydenhoitoa ja perinnekäsitöitä. Talvikki opetti myös ketjuvirkkausta, jota käytettiin tallukoiden ja pellavaisten saunatakkien koristeluun. Työtuvalla oli myös ompelukurssi, johon kuului oman puvun valmistaminen.

Talvikki mainitsi, että työtupatoimintaan kuului myös siellä tehtyjen esim. revinnäisliinojen ja ketjuvirkkauksella koristeltujen tohvelien myynti. Sa-

moin nuorten tyttöjen haapalastusta tekemien nukkien ja kukkakimppujen myynti. Ostettavana oli myös kreppipaperista valmistettuja kukkia. Asiakkaina olivat pääasiassa Aunuksessa työssä olevat suomalaiset. Työtuvalla toimi pieni kotiteollisuuskauppa, jossa myytiin itse-

tehtyjä tuotteita.

Työtuvalla tehtiin ruoka aluksi itse. Armeijalta saatiin kuivamuonaa. Tämä ei oikein sujunut. Lopulta työtuvan työntekijät saivat luvan ruokailta Aluesikunnan ruokalassa. Talvikki Lausala muistelee, että vapaa-aikana oli mah-

dollisuus osallistua, voimisteluun, laulukuoroon ja lausuntaryhmään, johon hän sanoi osallistuneensa.

Sodan jälkeen Aunuksen ystävät kokoontuivat kerran kesässä Tyyne-Kertun luona nyyttikesteissä. Mukana oli mm., Tyyne-Kertun ja Talvikin lisäksi, opetusneuvos Siiri Valli, Aunuksen pastori Matti Virolainen (myöh. Vironmäki), Olavi Häyry, Paavo Purokoski, kirjailija Kerttu Euren ja hänen tyttärensä Anja Sorsa. Muiden nimet ovat unohtuneet.

Talvikki Lausala vaikutti Tekstiilikulttuuriseurassa ja oli ratkaisevassa asemassa, kun Tyyne-Kertulle myönnettiin käsityöneuvoksen arvonimi hänen esityksestään. Tyyne-Kertun sisarpuoli Mirja Meloni oli myös aktiivinen asiassa. Tyyne-Kerttu sai arvoniemen 70-vuotispäivänään.

Tyyne-Kerttu pyysi kerran Talvikki Lausalaa Virkki-säätiön hallitukseen. Hän kieltäytyi. Yhteistyö hänen kanssaan Aunuksen vaativissa ja puutteellisissa oloissa ei ollut helppoa. Tyyne-Kerttu oli idearikas, mutta odotti, että

muut toteuttavat ne. Hän oli omaksunut johtajan asenteen ja osasi kommentaa. Mutta kiitosta häneltä ei juuri saanut. Talvikki toteaa, ettei hän tästä syystä ole osallistunut myöskään museon vapaaehtoisten toimintaan. ”Pyydetessä olen pitänyt esitelmät sekä kirjoittanut Aunuksen työtupatoiminnasta esim. Itse tuon sanoiksi virkkausikirjaan, hän sanoo.

Kysyessäni Talvikki Lausalalta, mitä hän ajatteli työskentelystä vieraassa vallatussa maassa. Hän sanoo, että koska hän tuli puolivuotta myöhemmin kuin muut, hänen oli helpompi sopeutua - työt olivat jo meneillään. Hän koki olevansa tasa-arvoinen paikallisen väestön kanssa, ihmiset olivat lapsellisen avoimia. Tutustuminen Aunuksen avoimeen kansaan, jonka vanhat naiset taisivat melkoisesti vanhoja käsitöitä, oli arvokas kokemus.

Lopuksi hän toteaa, että Tyyne-Kerttu oli mieleenpainuva persoona, voi sanoa, selittämätön kertakaikkiaan!

PIRKKO ANTILA

ILMIÖMÄINEN VERKOSTOITUJA

Kerron tässä muutamia hajanaisia ajatuksia ja muuistojani menneistä ajoista, kun olin yhteistyössä Tyyne-Kerttu Virkin kanssa.

Minun yhteyteni häneen johtavat jo niiltä ajoilta, kun olin juuri valmistunut Helsingin käsityöopettajaopistosta vuonna 1958.

Omin käsin -lehti tarvitsi silloin kiipeästi sellaisia avustajia, jotka voivat tarjota monipuolisia ja vaihtelevia neule- ja ompelumalleja sekä -ohjeita. Kuukas sen parempi olisi kuin nuori, joka on juuri valmistunut ja kirjoittamisesta, suunnittelusta ja pienistä ansiotuloista kiinnostunut ja jolla on lisäksi monipuolinen käsityöalan koulutustausta.

Kun sitten tulin opettajaksi samaiseen oppilaitokseen, jossa kokoajan synty uutta ja ajankohtaista mallistoa ja jossa Tyyne-Kerttu itse oli mukana hal-

lituksessa, asia oli selvä: minusta tuli Tyyne-Kertun eräänlainen luottohenkilö, jonka harteille laskeutui vähitellen aika paljon toimintaa. Olin silloin nimeltäni Pirkko Asikainen, joten tämän nimen löytää aika monen artikkelin tai muun tuotoksen ohesta.

Olin mukana sekä Omin käsin -lehden toimittamisessa että vähitellen toimintamuotonsa saavan Tyyne-Kerttu Virkki säätiön ensi askelista lähtien. Olin mukana 1960-luvulta alkaen, ja yhteistyötä jatkui vielä 1990-luvulle saakka, vaikka olinkin itse jo siirtynyt pois käsityöseminaarista kouluhallitukseen v. 1969. Niiltä virkamiesvuosiltani muistan erityisesti ne monet matkat Viroon, jossa sain 1970-luvulla mahdollisuuden hänen opastuksellaan tutustua sikäläisiin oppilaitoksiin ja taidepiireihin. Tyyne-Kerttu osallistui myös väitösti-

laisuuteeni 1983, ja yliopistolle siirryttyäni vielä muotokuvani paljastustilaisuuteen Käsiyölaitoksella 1994. Hyvää yhteyttä pidimme loppuun asti.

Johtokunnan kokoontumiset tapahtuivat yleensä Merikannontieellä joko Tyyne-Kertun kodissa talon yläkerrassa tai kellarikerroksessa VOKKI-Virkin tiloissa. Kovaa touhua ja vauhtia piisasi ja kuten aina myös tarjoilua, joskin se oli jonkin verran epämuodollista laadua, sillä enimmäkseen tarjolla oli Tyyne-Kertun ystäviltään saamia, tai ilmeisesti myös pyytämiä, leivonnaisia tai muuta persoonallista tarjottavaa.

Tyyne-Kertulla oli ilmiömäinen kyky ja taipumus ottaa avukseen ystäviä eri tahoilta. Nykykielellä sitä voisi sanoa ”verkostoitumiseksi”, mutta silloin jotkut saattoivat sanoa sitä ”kiinni taikertumiseksi”. Hän ei koskaan miten-

Vokki Oy:n 20-vuotisjuhlanäyttely Finnish Design Centerissä. Esillä Helena Tynellin (kuvasa Tyyne-Kerttu Virkkin kanssa) suunnittelemia ”pimmeleitä” ja puupitsejä.

kään aristellut pyytää apua. Sen saivat kokea ainakin kaikki auton omistavat ihmiset, sillä kyyti kelpasi aina.

Parhaiten näistä persoonallisista kokoontumisista ehkä tulevat mieleen ne alakerran tiloissa pidetyt, joissa ehkä ensin piti hiukan siivota ja järjestellä ympäristöä, että yleensä mahduimme johonkin. Siinä sitten puheltiin ja ideoitiin asioita viemäripukien kohistessa katonrajassa. Niinä aikoina saivat alkunsa monien tapahtumien traditiot, kuten mm. karjalaiset virrojaiset yms. pitkään eläneet tapah- tumasarjat. Silloin alkoi myös museon suunnittelu, joka vähitellen johti pysyvämpiinkin järjestelyihin.

Kyllähän me ystävät siinä Tyyne-Kerttu Virkin ympärillä varmaankin usein koimme olomme aika tavalla hyväksi käytetyksi, mutta toisaalta aina ymmärsimme senkin, mistä siinä oli kysyns. Se ei suinkaan ollut vain itsek-

kyyttä eikä sitä, että hänen kehollinen jaksamisensa oli lapsena koetun invali- disoitumisen myötä aika vähäinen, vaan ymmärsimme, että hänellä oli pa- lava halu saada aikaan jotakin hyödyllistä ja näkyvää, karjalaista perinnettä ja kulttuuria ylläpitävää ja säilyttävää. Siksi hänen pyynnöistään ja joskus jopa vaatimuksistaan ei voinut kieltäytyä.

Tässä muutama persoonallinen näkökulma hyvän ystäväni, elämäniloisen ja ainutlaatuisen persoonan kanssa yhdessä kuljettuihin polkuihin.

Kirjoittaja professori emerita Pirkko Anttila on juuri julkaissut muistelmansa: **KÄSILLÄ ELETTY ELÄMÄ**. Käsitteekulttuurin jäljillä taidosta tieteenksi, jota saa kirjakaupoista tai kirjastoista sekä suoraan osoitteesta www.media-pinta.fi. Kirjassa on myös luku, joka käsittelee Tyyne-Kerttu Virkkiä ja Omin käsin -lehteä.

JARNO PELTONEN

VIRKKI KÄSITYÖMUSEO

Museon kyltti, kauniisti laudalle kaiverrettu VIRKKI KÄSITYÖMUSEO tervehti vakuuttavasti museoon tulijaa. Se on otsikko museon tarjoamille kertomuksille. Tyyne-Kerttu Virkin Merikannon tie 3, alakerrassa puolen kerroksen verran maan alla sijaitsevan tilan vapautuminen johti Virkki käsityömuseon perustamiseen ja avaamiseen yleisölle 1977.

Sisustusarkkitehti Epe Kermisen ratkaisuin tilaan sisustettiin museonäyttely sekä nurkkaus pöytineen ja penkkeineen – osin siis näyttelytilaksi, mutta samalla siihen kokoontumista varten. Penkkiarkut ja monet kaapit toimivat varastoina, seinille ja vesiputkiorsille sijoitettiin tekstiilejä. Tähän pikku ikkunoiden valaisemaan alakertaan luotiin tila myös Vokki Gallerialle. Vielä alempana sijaitsevan kellarivaraston vapautuminen myöhemmin merkitsi museol-

le lisää tilaa, mikä kuitenkin kosteuden vuoksi ei ollut kaikkein ihanteellista. Museo oli auki yleisölle Tyyne-Kertun toimesta ja vapaaehtoisten ystävien avulla. Tila oli hämärä, jollain tapaa myös kodikas. Siellä vietettiin monia tapahtumia, ja siellä Vokki Galleria esitteli milloin keraamikkoja, milloin tekstiilitaiteilijoita, Tapahtumaa riitti. Muistan tilan muutaman käynnin perusteella. Se ei vaikuttanut millään tavalla ihanteelliselta, mutta sopi kuitenkin toteuttamaan Tyyne-Kertun näkemystä museosta ja galleriatoiminnasta.

Tämä Virkki käsityömuseo tuli piankin suhteellisen tunnetuksi. Nimi ja käsite elää yhä. Tässä yhteydessä tulee voimakkaana mieleeni tuo sodanjälkeinen aika museolaitoksemme historiassa. Maahamme oli jo 1874 perustettu Taideteollisuusmuseo, joka oli tilan

puuttumisen vuoksi varastoitu 1950-luvun alussa. 1970-luvun puolimaissa alettiin voimakkaammin ajamaan tuon museon uudelleen perustamista ja sille soveltuvien tilojen etsimistä. 1977 tila taideollisuuden museolle löytyi, entinen Brobergin koulu hankittiin valtiolle ja pienin korjauksin luovutettiin Taide-
teollisuusmuseoksi. Vastaavasti käsityön v. 1888 perustettu museo oli myös varastossa – eikä käsityölle siis maassamme ollut toimivaa museota. Museoitien tarve tunnustettiin ja siitä käytiin keskustelua. Virkki käsityömuseola oli siis tehtävänsä. Samoin gallerialle – vastaavista taidekäsityön tiloista on puute edelleenkin.

Merikannontie 3 museotilasta jouduttiin luopumaan 1990-luvun puolimaissa. Tuli hätä ja tarve löytää tilalle uutta. Tyyne-Kerttu teki kaikkensa - museoasiana hän toivoi saavansa eteenpäin kaupunginvaltuutettu ja kulttuuri-
vaikuttaja Ritva Laurilan kautta. Erilaisia paikkoja käytiin katsomassa. Taide-
teollisuusmuseosta Tyyne-Kerttu käsit-

ti myös saavansa yhden mahdollisuuden. Museon näyttelyavajaisiin tullessaan hän aina muisti todeta: ” Kuule Jarno, tuon sisäänkäynnin oikeanpuoleinen sali tulee sitten karjalaisille käsitoille ja tuo vasemmanpuoleinen sitten muille.” Semigradskyn lastentalon entinen rakennus tuli sitten Tyyne-Kertun ajatusmaailmaan vankkana ehdokkaana. Pian kuitenkin löytyi vuokratilaa Karjalatalosta. Kolmannessa kerroksessa oli vuokrattavana suurehko kattoikkunoiden valaisema tila sekä käytävän varrella pari varastoksi soveltuva pikku huonetta. Epe Kermisen Porvoon näyttelyyn laatimat Tyyne-Kerttu Virkin elämäntyötä esittelevät taulut sijoitettiin käytävään, portaikossa hissistä tulijoita tervehti tuo Merikannontieltä peräisin oleva vaikuttava kyltti.

Näihin aikoihin olin tullut valitukseksi Tyyne-Kerttu Virkki säätiön puheenjohtajaksi Tyyne-Kertun suostuttelemana. Jouduin junailemaan uusia järjestelyjä. Karjalatalon tila oli sekin pieni, mutta kosteusvaurioista ei olisi uh-

kaa. Pian Tyyne-Kerttu Virkki sai itse todeta uusien tilojen tunnelmat ja paremmat mahdollisuudet museokäyttöön. Helpotusta näyttelyiden tilatarpeeseen ei suuremmin tullut. Kalusteet täyttivät tilan lähes kokonaan, mikä teki liikkumisen hankalaksi. Pöytäpinnat ja seinät täytyivät erilaisista niille asetetuista esineistä. Mutta Tyyne-Kertulle oli mieluisaa tulla istumaan kaiken keskelle tapaamaan ja odottamaan kävijöitä. Museon ongelmahan oli nyt onnistuttu ratkaisemaan.

1990-luvun loppupuolella säätiön hallitus rohkaistui tutkimaan mahdollisuuksia galleriatoiminnan jatkamiseen. Hankittiin vapautunut huoneisto Mechelininkatu 28:sta. Galleria aloitti tässä kahden huoneen ja keittiön suuruisessa tilassa. Muutama näyttely tuli esitetyksi. Ja Tyyne-Kerttu ehti kokea tämänkin ulottuvuuden jatkuvan Säätiön toiminnassa.

Karjalatalolla tuskailtiin näyttelyn ja varaston järjestelyissä. Vuosituhannen vaihteessa Tyyne-Kertun sairastuttua jär-

jestettiin Maijukka Paulaharjun vetämä-
nä suurisuuntainen kokoelman tarkistus
ja esineistön - erityisesti tekstiilien – oi-
keappinen varastointi. Sama koski kir-
jastoa ja arkistoa. Tämän toimenpiteen
johdosta raivattiin tähän suurimpaan
huonetilaan näyttelytila. Tässä yhteydes-
sä oli pakko tehdä kokoelmien tarkistus.
Kokonaisuuden kannalta epäoleellinen,
ajanmyötä sattumanvaraisesti kertynyt
sekä kaikkein huonokuntoisin osa pois-
tettiin. Museotilaa täydennettiin myö-
hemmin Keravan taidemuseosta vapau-
tuneiden vitriinien avulla perusnäytte-
ly- ja erikoisnäyttelytilaksi, mihin vielä
erotettiin työskentelytila, joka kattoik-
kunoiden vuoksi oli mahdollinen vain
tässä tilassa.

Henkilökunnaksi saatettiin palkata
työllistämistuella osapäiväinen museo-
apulainen – kolmeksi vuodeksi kerral-
laan. Vapaaehtoisapua saatiin edelleen
erityisesti tapahtumiin. Museoon ero-
tettiin myös pieni myymälätila. Museo
oli skaalaltaan pieni, mutta sen tiloihin
saatettiin rakentaa näyttelyitä, joilla oli

omat kertomuksensa, sekä pieni perus-
näyttely. Työtila mahdollisti kokoelmi-
en digitoinnin ja arkistoinnin. Työnte-
kijän säännöllisen työajan mukaan mu-
seota voitiin pitää auki säännöllisinä
aukioloaikoina. Seuraava askel Tyyne-
Kertun tahtoa ja määräyksiä noudattaen
oli Virkin kodin avaaminen kunnostet-
tuna kotimuseoksi vuonna 2004.

2000-luvulle tultaessa tilalliset puit-
teet Tyyne-Kertun kehittämien toimin-
tojen ylläpitämiseksi ja jatkamiseksi oli-
vat paremmat kuin koskaan. Talous ei
kuitenkaan sallinut vakituisen henkilös-
tön palkkaamista. Galleriatoiminnalle
ei ilmennyt jatkamahdollisuuksia. Virk-
ki Käsityömuzeon Galleria Mechelinin-
kadulla oli vuokrattava asuinkäyttöön.
Myös Karjalatalon museotila tuli kal-
liiksi. Museon ylläpito oli hankalaa –
saatu työllistämistuki ei tahtonut riit-
tää, oman tulon teko oli vähäistä, kävi-
jämäärät sijainnin johdosta pysyttelivät
pieninä. Kuitenkin oli luotu digitoin-
nin avulla kattava kokoelmatiedosto,
arkistot ja valokuva-arkisto sekä kelvol-

linen, mutta ahdas varastointi, ja tuotettu näyttelyitä. Säännöllinen museotoiminta edellyttää suurempaa ammatti- maista henkilökuntaa. Hiipuva vapaaehtoistyö ei sekään antanut mahdollisuuksia. Varastoitu esineistö ”makasi passiivisena”, kokoelmien hoito luettelointi ja arkistoinnin edistäminen hankaloitui. Keskeiseksi nousi huoli Tyyne-Kerttu Virkin kokoelman tulevaisuudesta ja säilyvyydestä.

Ratkaisuksi tuli tarjota kokoelma Suomen käsityön museolle, joka oli perustettu uudelleen 10.6.1983 nimellä Suomen kotiteollisuusmuseo ja jonka toiminnasta vastasi Jyväskylän kaupunki. Se sai valtakunnallisen erikoismuseon statuksen vuonna 1992. Nimi muutettiin 1997 Suomen käsityön museoksi.

Tämä valtakunnallinen erikoismuseo suostui vastaanottamaan Virkki Käsityömu- seon yli 3000 numeroa käsittävän kokoelman ylläpitääkseen ja käyttääkseen sitä museaalisesti. Tämä oli suuri helpotus: kokoelma sai asianmukaisen ammattimaisen hoidon,

ja se palvelee laajasti eri tarkoituksia. Myöhemmin digitointien ja muiden tarkistusten kautta kokoelma tulee olemaan kaikkien saavutettavissa verkossa. Säätiö voi puolestaan jatkaa Virkki käsityömu- seon toimintaa. Kokoelmaa voidaan täydentää. Virkki Käsityömu- seon nimissä voidaan ylläpitää erilaisia toimintoja Tyyne-Kertun henkeen. Säätiö rakentaa ja kehittää yhteistyötä Suomen käsityön museon kanssa. Tyyne-Kerttu Virkin keräämä ”museo” on nyt osa valtakunnallisen erikoismuseon kokoelmia ja palvelee käsityökulttuurin tutkimusta ja esittelyä.

Virkki säätiön toimipiste on nyt Tyyne-Kerttu Virkin koti, joka toimii kotimuseona Merikannontie 3:ssa. Sen luomiseen ottivat merkittävästi osaa Säätiön hallituksen jäsen, tekstiiliopettaja Kaisa Böök sekä arkkitehti Netta Böök. Virkin kodin sisustuksessa heijastuu monipuolisesti Tyyne-Kerttu Virkin pyrki- mykset kauniin arjen luomiseksi. Sisustus on palautettu 1950-luvun vaihteseen, jolloin Tyyne-Kerttu loi sitä uus-

hankinnoillaan. Kotia esitellään ryhmille ja siellä järjestetään käsityökulttuuriin liittyviä tilaisuuksia, -esitelmiä ja tapahtumia. Tämän Tyyne-Kerttu Virkki määräsi säätiön tehtäväksi. Virkki kotimuseo on avoinna kaikille – erityisesti ryhmille, ennakkovarauksesta.

Virkin koti, olohuoneen nurkkaus. Valok. Katja Hagelstam 2006

Tyyne-Kerttu oli määrätietoinen, sosiaalisuudellaan hän oli luonut toimivan vapaaehtoisten verkoston, jonka ylläpitämiseen kuului iloinen yhdessäolo, erilaiset pikku juhlat ja tapahtumat. Meno oli palkitsevaa. Keskiössä oli Tyyne-Kerttu itse: hän oli kerännyt kokoelman ja luonut museon.

Pohjimmiltaan hän oli opettaja ja halusi kokoelmallaan kertoa. Kokoelma on tekijänsä heijastuma -henkilökohtainen. Se heijastaa paljon samaa, mitä Omin käsin lehti osaltaan oli esittänyt.

Virkin kodin esitteilyssä kokee yleisön tyytyväisyyttä, sisustus esineistöineen antaa elämyksen sodanjälkeisen ajan ja nousukauden tunnelmista – kauniin ja järkevän arjen miljööön luomisesta.

MAIJUKKA PAULAHARJU
"MINULLA ON
PSYKOLOGISTA SILMÄÄ!"

Käsityö on parhaimmillaan luovaa työtä, tekijänsä elämää rikastuttavaa silloinkin kun rahallinen ansio jää niukaksi. (Omin käsin -lehti 25.10.1963, Sylvi Kekkonen)

Poikkesin Unioninkadun pieneen kangaskauppaan kankaan ostoon 1950-luvun loppupuolella. Sain kaupanpäälliseksi liikkeen kankaista ja sen toiminnasta hienon selostuksen. Seuraavana päivänä kävin lisäostoksilla. Ihmettelin myyjälle onko tämä alennuskangasta, kun hinta oli eri kuin eilen. Myyjä nau-raen sanoi: "Se oli eilen, tänä päivänä hinta on tämä."

Seuraavan kerran tapasin tämän myyjän, joka sai nyt nimen: hän oli Tyyne-Kerttu Virkki, joka esitteli näyt-

telyä Finnish Design Centerissä Kasarminkadulla 1967.

Poikkesin lomallani 1979 Tyyne-Kerttu Virkki -museon näyttelyssä Merikannontieltä. Vastaanottaja oli jo tavallaan tuttu Tyyne-Kerttu. Hän tervehti ja esittäytyi ja samaan hengenvetoon sanoi pikapikaa esittelevänsä näyttelyn ja kysyi, voinko jäädä pitämään museota auki tunniksi pariiksi? Ihmettelin, että eihän hän tunne minua, enkä minä näyttelytiloja! Tyyne-Kerttu vastasi, että minulla on psykologista silmää! Hän esitteli näyttelyn nopeasti ja näytti kerrosten valokatkaisijat. "Jos en tule ennen sulkemisaikaa niin sammuta valot ja sulje ovi sekä vie avaimet läheiseen maitokaup-

paan.” Niinpä jäin sinne vahtiin ja vahdin kelloakin. Ei hän tullut ajoissa, joten vein avaimet ”maitokauppaan”.

Seuraavana päivänä hän soitti ja kiitti sekä pyysi samalla minua museon vapaaehtoisten ystävien joukkoon.

Näitä vapaaehtoisia tapasin silloin tällöin eri tilaisuuksissa; oli mm. piirakoiden tekijä, pyykkäri, parsija, musiikki-ihmisiä, esitelmän pitäjiä ja hernesoppan keittäjä.

Yhdessä tapasimme Grand Marinassa Katajanokalla 5.6.1992 Tyyne-Kertun 85-vuotissyntymäpäivillä. Hän tarjosi lounaan kaikille yli 30:lle vapaaehtoiselle museon ystävälle kiitokseksi talokoovuosista

Vuonna 1979 alkoi vapaaehtoisto-

Maijukka Paulaharju ja Tyyne-Kerttu Virkki

mintani tuolloisessa Vokki-Virkissä. Ensimmäisellä kahvitauolla Tyne-Kerttu kertoi museon toiminnasta sekä tekstiileistä. Kahvikeskustelu siirtyi alku aikana usein sodan aikaan ja Aunukseen sekä hänen siellä olleeseen käsityömuuseoonsa, jonka idean hän oli saanut Äänislinnassa toimineelta kollegaltaan työtupa- ja kotiteollisuustarkastaja, lotta Maija Stenijltä.

Tyne-Kerttu kertoi sodanaikaisesta työtupatoiminnasta valokuvien kera. Ihmetellessäni, miten pystyy toimimaan vieraassa maassa voittajana. Hän vain sanoi, että ei sitä ajattele, on vain toimittava; parannettava omien ja maahan jääneiden tilannetta – vastuu oli tietenkin meillä. Hän kertoi, että koko ajan käsityöihminen kerää ja ahnehtii muistiinsa vanhoja malleja ja käsityötapoja. Tähänhän Maija Stenijkin tähtäsi: säilyttämään itäkarjalaista käsityöperinnettä. Hän keräsi tilkkuja, kuin myös malleja käytettäväksi kouluissa, ja opistoissa käsityötunneilla. Näin kävimme Tyne-Kertun kanssa vuosien varrella

läpi tekstiilejä ja käsitöitä Aunuksen ajalta tähän päivään asti.

Tyne-Kerttu aloitti päivänsä museossa kahvilla ja keskustelulla. Paljon hänen luonaan kävi vieraita päiväkahvilla. Sattuipa väliin, ettei hän pessyt kahvikuppia vieraan jälkeen, vaan seuraava vieras joi pesemättömästä kupista. Huomautettuani asiasta Tyne-Kerttu puolusteli, että kuuma kahvi tappaa pöpöt. Kupit pestiin jatkossa.

Kerran museolle tuli käymään kaupunginmuseolta Savolainen. Ohimennen hän neuvoi minua tekstiilien käsittelyssä. Tyne-Kerttu tuli esittelemään meidät. Hänen luvallaan saisin tehdä neuvojen mukaan, jos on aikaa. Aika tuli nyt kortille!

Laskiainen oli odotettu tapahtuma Merikannontien museossa. Väinö Purje saapui hernerokkakattilansa ja keitolevynsä kanssa. Tyne-Kertun kotona oli piirakantekijä leiponut aika kasan piirakoita. Naapurin rapusta saapui aina eversti Bäckman kannuineen hernekeittoa hakemaan – oli kuulem-

ma kaupungin parasta rokkaa. Koko päivä oli aika vilskainen.

Oli Viron päivä käsityönäyttelyineen ja myyntitapahtumineen. Tyyne-Kerttu oli tapansa mukaan suunnitellut mielessään näyttelyn ripustamisen etukäteen. Näin se sujui nopeasti. Virolaiset yöpyivät Tyyne-Kertun luona, pari vierasta yöpyi museossa. Myymättä jääneet tekstiilit hän lunasti ja myi niitä sitten vuoden aikana.

Saatoin Tyyne-Kerttua eri tilaisuuksiin. Aina kuului tuttu komento: kerää kaikki esillä olevat esitteet mukaan. Hän valisti minua, että on tärkeitä tietää, mitä eri paikoissa tapahtuu. Se on tietoa, joka auttaa myös omassa toiminnassa menestymään.

Sattuipa kohdalleni päivä, kun Tyyne-Kerttu oli asioilla, että museoon saapui Martta-ryhmä yli 30 osanottajaa. Esittelin museota, ylä- ja alakertaa. Osa kuunteli, osa vaelteli omia aikojaan. Ryhmän johtaja maksoi pääsymaksun. Hälisevä ryhmä poistui museosta kera maksamattomien savimukien. Tyyne-

Kerttu totesi vain, että ei ole ensimmäinen kerta, kun museon omaisuutta kaatoa kävijäin laukkuun.

Tyyne-Kertulla oli vilkas postitusrinki. Yleensä vapaaehtoiset saivat nipun postitettavia vietäväksi suoraan postiluukkuihin. Näin säästy postimerkkejä!

Sain vuorostani nipun postitettavaa. Tyyne-Kerttu oli mennyt WC:hen, joten ajattelin ehtiväni liimata postimerkit osaan kirjeistä. Hän tulikin nopeasti takaisin ja kysyi: Mitä teet? Sanoin säästävänä kengänpohjiani! Hän purskahti nauruun. Kohdallani postitustyö loppui siihen.

Merikannontien museossa oli monenlaista toimintaa vapaaehtoisille. Mukaan joutui opiskelijakin, joka oli tullut haastattelemaan Tyyne-Kerttua graduaan varten. Saipa hyvää ainesta elämänsä varten mm, antiikkisen pölynimurin käytöstä. Se toimi hyvin! Haastattelijalla oli lystiä.

Tyyne-Kertun kodinhoitokin tarvitsi ystävät avuksi mm, syksyllä kesämatot vintille ja talvimatot tilalle. Samoin

vaatteiden kanssa. Se oli raskas operatio varsinkin vanhemmiten.

Kävin kerran Tyyne-Kertun kanssa ostoksilla Töölön torilla. Hän tuumasi, että taisi olla vieras kokemus pohjalaiselle! (hän kutsui minua pohjalaiseksi, vaikka en ollut!) No, tavallaan myönte-
lin. Hänen kova juttelunsa torimyyjien kanssa ja jopa ostajienkin kanssa – hän piti karjalaisen juttutuokion ymmärsin.

Kerran keskiyöllä Tyyne-Kerttu soit-

ti ja pyysi minua säätiönsä hallitukseen. Pyysi seuraavana päivänä käymään - saisin kuulla lisää. Lupauduin.

Tyyne-Kerttu oli paljon matkustanut elämänsä aikana, mistä kertovat myös monet museokokoelmissa olevat kansainväliset tekstiilit. Kerran hän pyysi minua seuralaisekseen Amerikanmatkalle. Kiitin häntä ja sanoin, että minua kielitaitoisempi olisi parempi matkatoveri.

Tyyne-Kerttu Virkki ja Maijukka Paulaharju tekstiilitaiteilija Maisa Kaarnan luona Orimattilassa. Taustalla Mäntyniemeen suunniteltu ryijy.

Kerran istuimme taas museolla kahvilla, kun hän alkoi kertoa masentuneena antaneensa parille henkilölle suurehkon summan rahaa. Surullisena hän sanoi - en taida saada rahojani takaisin.

Opetusneuvos Siiri Valli ja Tyyne-Kerttu olivat vanhat ystävät. Olivat oiva pari, kun ahersivat ”Itse tuon sanoiksi virkki” -vuosikirjasarjaa kaikkiaan viisi osaa. Harmittamaan on jäänyt, etten saanut aikaiseksi museon vapaaehtoisista ystäväistä luetteloa, joka oli Siiri Vallin ehdotus.

Eräänä alkukesän päivänä 1993 lähdimme kohti Mäntsälää ja sieltä Orimattilaan Virkin tilalle tapaamaan emäntä Aino Virkkiä, joka oli Tyyne-Kertun Leo-veljen vaimo. Olin matkassa Tyyne-Kertun avustajan ominaisuudessa. Mäntsälässä kävimme taiteilija Maisa Kaarnan näyttelyä katsomassa, jonka hän itse esitteli. Esillä oli mm. komea nykyaikainen ryijy, joka oli menossa Mäntyniemeen presidentin edustus tiloihin. Virkin tilalla Orimattilassa odotti mahtava katettu lounaspöytä.

Muistan erityisesti kotikutoisen kauniin pellavaliinan ja lautasliinat – ne loivat juhlatunnelmaa! Jatkoimme vielä Lahteen – matka oli kokopäiväinen käden-taitopäivä.

Tyyne-Kertulla oli laaja ystäväpiiri. Joidenkin luona kävin hänen kanssaan avustajana. Usein keskusteltiin Inkerin ja Viron oloista. Viron taide ja musiikki olivat Tyyne-Kertun sydäntä lähellä.

Olin Tyyne-Kertun avustajana myös ooppera-käynneillä. Hänellä oli omat tapansa sielläkin. Väliajan tullessa autoin häntä portaissa. Ovella kuului kommento, että tuoli tähän ovensuuhun. No talon vahtimestari toi sen tuttuun tapaan. Minut hän komensi jaloittelemaan. Tein komennon mukaan! Kun palasin Tyyne-Kertun luo, ja kello soi, hän sanoi, hae lasi punaviiniä! Tein niin. Hän kulautti lasillisen kerralla kurkkuunsa ja nauroi ilmeelleni virkkoen; ei mene päähän!

Sain keväällä 1995 kehoituksen mennä katsoman Porvoon Savilinnaan Tyyne-Kertun elämäntyötä esittelevää näyt-

telyä, joka oli hänen pitkäaikaisen yhteistyökumppaninsa graafikko ja sisustusarkkitehti Epe Kermisen tekemä. Näyttely oli todella kaunis.

Kova pala oli Tyyne-Kertulle, kun kerroin Kalevalaisten Naisten käyneen katsomassa Laura Korpikaivo-Tammisen kotimuseon käsityönäyttelyä Lappeenrannassa. Hän kertoi, että heillä on vähän kilpailua keskenään.

Olihan Tyyne-Kertullakin toive saada oma talo käsityömuseolle. Toive museotalosta muodostui hänelle koko loppuelämänsä haaveeksi. Myöhemmin hän sanoi, että haave kotimuseosta piti hänet työkyysisenä.

Erään kerran istuin Kaisa Kuosan kanssa kirjastonurkkauksessa kahvilla. Pidimme museota auki. Kuului rapinaa kirjojen takaa. Kaisa pomppasi ylös ja alkoi vetää kirjoja ulos hyllystä. Takana oli jonkinlainen ilmanvaihtoputki ulos ja papanoita. Tyhjensimme kirjahyllyn. Apuun tuli Kaisan mies. Hän tukki putken ja virkkoi: tuo kestää jonkin aikaa!

Onneksi Tyyne-Kertulla oli haussa

uudet museotilat. Oli alkanut käydä yhä ilmeisemmäksi, että museolle oli löydetävä uudet tilat. Museo oli ahdas, tekstiilien kunto huoletti Tyyne-Kerttua. Ikä alkoi painaa häntä ja selkää särki.

Tuli sitten vihdoin päivä, jolloin museo muutti Karjalataloon, josta oli saatu uudet tilat. Tyyne-Kerttu soitti ja kysyi voinko tulla muuttotalkoisiin avuksi. Menin muutamaksi päiväksi. Se oli aikamoinen ruljanssi – rankkaa touhua. Varkaatkin löysivät varastettavaa hetken pihalla olleista museon tavaroista.

Tyyne-Kerttu loikoili uudessa museotilassa sohvalla. Hän oli hahmotellut mielessään minne mikäkin tavara sijoitetaan. Sohvalta käsin hän jakeli ohjeitaan: tuo tavara sinne, tuo tuonne. Näin käsityömuseo rakentui vähitellen uusiin tiloihin Karjalatalossa.

Monenlaista ohjelmaa ja näyttelyitä musossa pidettiin, mutta kävijämäärä väheni. Tyyne-Kertun ikäluokka ikääntyi ja väsyi - tai monet muuttivat jo tuonpuoleisiin. Uusia museonystäviä pitäisi löytää. Pirkko Sallinen-Gimpl teki parhaan-

sa siirtokarjalaisten keskuudessa. Hän järjesti vanhojen karjalaisten käsitöiden keruun ja näyttelyitä museolle. Samoin Jarno Peltonen toi Pellavat- näyttelyn nähtäväksi, sekä ulkomaanmatkojen myötä kansainvälisyyttä toimintaan.

Kirjasto tuli Tyyne-Kertulle tärkeäksi. Kerran hän soitti ja pyysi minua kanssaan kirjastoa järjestämään, vaikka se oli juuri laitettu. Aloimme työhön. Tyyne-Kerttu halusi yhtä kirjapinoa sinne ja taas takaisin. Sanoin hänelle, että jätetään tähän. Tulen ensiviikolla uudestaan. Ykskaks hän huitaisi kirjapinon lattialle. Purskahdin nauruun ja kysyin kumpi nostaa? Minunkin selkäni oli kipeä! Tyyne-Kerttu naurahti ja sanoi, että yritetään yhdessä. Näin kävi. Menimme sitten kahville. Onneksi olin tuonut herkkuumme, juustoleipää, kahvileiväksi. Tyyne-Kerttu purkautui kahvilla. Hän pelkäsi, vanha sairas ihminen jäädä yksin pitämään museota auki. (Museon ainoa palkattu työntekijä oli siirretty Mechelinin kadulle perustettuun galleriaan hoitajaksi.)

Hän murehti pientä kävijämäärää, museon kuntoa ja tilojen niukkuutta. Hän oli hyväksynyt minun touhuni, kun vein pieniä tekstiilejä - joita löytyi mm. koreista ja kasseista mytättyinä - oijottuina museon hetekan sängynpeitteen alle. Olin aloittanut touhun jo Merikannontielle. Siellä havaitsin, että Tyyne-Kerttu käytti kotona museon tekstiilejä, esim. kahviliinoja kahvitilaisuuksissaan ja palautti ne pesemättöminä. Karjalatalolla hän alkoi tehdä samaa. Kumpikin tiesi mitä toinen teki.

Muistan erään viimeisistä keskusteluistamme Tyyne-Kertun kotona. Eletään vuotta 1998, kun hän soitti ja kysyi voinko tulla päiväkahville. Sanoin tulevani heti, kun riisipuuro on valmis. Pakasin puuron maitotölkkiin ja lähdin. Annoin puuron Tyyne-Kertulle ja ajattelin, että syömme sen lämpimänä. Hänpä pani sen jääkaappiin sanoen: syön illalla! Kahvi voileipineen oli odottamassa. Istuimme ja juttelimme joulunajasta. Yhtäkkiä hän sanoi: ”Katso, noin minäkin pian nousen savuna

Virpovitsojen valmistusta, museotiloissa, Merikannontie 3

ilmaa!” Katsoin ikkunasta näkyvää krematorion savupilveä.

Keskustelumme kävi vakavammaksi. Hänen toiveenaan oli, että kodista tehtäisiin kotimuseo. Hän sanoi, että tässä on valmiit puitteet hänen elämästään. Kaunis koti, kuin tuo linnunpesä ikkunalaudalla, palapalalta rakennettu. Linnunpesä oli otettu parvekkeelta talteen. Tätä jutteluhetkeä Tyyne-Kertun kanssa hänen kodissa hallitsi alakulo.

Joulun jälkeen tuli tieto, että Tyyne-Kerttu oli kaatunut rappukäytävässä ja

oli parhaillaan sairaalassa. Monien vaiheiden jälkeen hän joutui Koskelan sairaalaan. Alko sopeutuminen uuteen elämään sairaalan osastolla. Kiitos Koskelan hoitajien he antoivat hänelle mieluisat vaatteet ja lakkasivat hänen kyntensä kylpypäivinä. Se oli hänelle tärkeää. Käydessäni sairaalassa Vuokko Kuhalammin kanssa veimme postia museosta ja kysyimme neuvoa ”pomolta”. Hoitajat kertoivat, että Tyyne-Kerttu oli ollut mielissään, kun pomolta kysyttiin ohjeita. Sain ajatuksen ja kysyin hoitajilta,

voinko hakea Tyyne-Kertun katsomaan museotaan Karjalatalolle. Mutta he toivat hänet itse museolle. Järjestelimme vähän paikkoja, koska olin jo aloittanut teksteille ensiavun antamisen.

Säätiön puheenjohtaja Jarno Peltonen saapui vastaanottamaan Tyyne-Kerttua. Poislähtiessään Tyyne-Kerttu antoi siunauksen työllemme. Hän oli arvannut puheidemme perusteella sairaalassa, että jotain oli tekeillä museolla. Olin peitelten kertonut toimistani ja kysynyt mm. joidenkin tekstiilien alkuperää. Paras kiitos tuli häneltä yllättäen. Hän, Tyyne-Kerttu sanoi: ”En ole huolissani, kun sinä pohjalainen Maijukka olet ottanut tekstiilit huoleksesi. Kiitos!”

Tyyne-Kerttu sanoi tuon!

Tyyne-Kertun voimat hiipuivat. Toimettomuus vei mielenkiinnon olemiseen. Tätä hän valitti. Hän siirtyi hiljalleen tuonpuoleiseen 20.11.2000.

Nämä vuodet 1979–2000 olivat hieno kokemus minulle vapaaehtoisena käsityömuseon ystävänä ja mainio läpileikkaus Tyyne-Kertun toiminnasta.

Olen voinut hyödyntää toiminnassa erilaisilta käsityökursseilta saamaani ja antamaani opetusta.

Kerran Tyyne-Kerttu pyysi minua, enkö voisi kysyä Ritva Sievänen-Allenilta kirjoittaisiko hän elämäkerran Tyyne-Kertusta. Olin yllytyshullu ja kysyin. Mutta Ritva Sievänen-Allen kiitti ja kieltäytyi kohteliaasti. Hänellä ei ole aikaa toistaiseksi, ja toisaalta Tyyne-Kerttu on vaativa haastateltava. Tyyne-Kerttu pettyi. Sanoin, että eikö tämä kirjasarja Itse tuon sanoiksi virkki ollut oiva kuvaus elämästäsi ja monipuolisesta toiminnastasi runsaine valokuvineen.

Tyyne-Kerttu sanoi olevansa ehkä liian vaativa ja kova. ” Oma elämäni on kuitenkin ollut kamppailua lapsesta saakka. Se on muokannut minut vaativaksi.” Tyyne-Kerttu katki pettymyksensä.

Kiitin häntä, että nämä vuodet ovat olleet täällä museossa antoisia ja rikkaita vuosia minulle.

Siirryimme kepeämpään jutteluun. Tämä keskustelu käytiin Tyyne-Kertun kotona kesällä 1998.

Sedmigradskyn koulurakennus 1920-luku, Sturenkatu 12-14. Kuva HKM kuva-arkisto.

SIRKKA-LIISA UUTELA

TYYNE-KERTUN UNELMIEN TALO

Kun Tyyne-Kerttu Virkki aloitti uusien tilojen etsinnän Käsityömuseolle, hän pyysi minua avustamaan. Olin yhteydessä Helsingin kaupungin talo-osastolle ja pyysin heitä esittelemään vapaana olevia tiloja, jotka voisivat tulla kysymykseen. Kävimme Tyyne-Kertun kanssa katsomassa muutamia, jotka eivät tuntuneet kovin sopivilta. Sitten meille esiteltiin Sturenkatu 12 talo, jota tuolloin nimitettiin Hanna Rothmanin taloksi, koska säätiö oli omistanut talon, ja myynyt sen kaupungille.

Kaupunki lopetti talossa lasten päiväkotitoiminnan, koska se oli liikennesaasteille alttiina. Siinä vaiheessa taloa uhkasi purkaminen. Alppila -seura teki talosta suojeluesityksen ja se säästyi. Kun 1994 lopetettiin lyijyttömän bensiinin myynti, talo otettiin jälleen pienten lasten käyttöön.

Kun talo esiteltiin meille keväällä 1995, talolle ei ollut vielä löytynyt käyttäjää. Sisätilat olivat siistissä kunnossa. Lasten päiväkodin jäljiltä kalusteita oli jonkin verran. Sisääntullessa oli ensin avara sali, josta tilat jatkuivat oikealle ja vasemmalle ryhmähuoneina. Ylin kerros oli pienimmille lapsille tarkoitettu, sisustuksessa oli satumaisia viirityksiä. Yläkertaan johtivat kahdet upeat portaat, joiden kaiteet olivat kiiltävät ja leveät. Esittelijä totesi, että arkkitehti oli tarkoittanut ne houkutteleviksi liukumäiksi lapsille.

Kiertelimme talossa ja Tyyne-Kerttu innostui yhä enemmän mahdollisuuksista, mitä talo tarjosi. Ideat ryöpsähtelivät hänen puheessaan, ja koko ajan tuli uusia. Ihastusta herätti myös puutarhapiha, joka on muurilla suojattu ja puiden reunustama. Mitä kaikkea siinä voisikaan tehdä!

Monet saattoivat luulla, kun Tyyne-Kerttu puhui ”unelmien talostaan”, johon hän lujasti uskoi, että se oli vain pilvilinna. Mutta se oli täyttä konkretiaa. ”Ihmeellisen elämänsä” kokemuksella hän uskoi vahvasti, että vielä löytyy ymmärtäjiä hänen elämäntyölleen ja lopulta unelmasta tulee totta.

Hanna Rothman, joka oli aloittanut lasten päiväkotitoiminnan Suomessa ja perustanut mm. Ebeneser-säätiön, lastentarhan ja lastentarhanopettajien opiston, jossa hän teki elämän työnsä, oli tärkeänä esikuvana, kun Sturenkatu 12 talo rakennettiin pienten lasten kouluksi. Rahat oli saatu Franz Fredric Sedmigradskyltä testamenttilahjoituksena. Hänen ideansa oli toteuttaa samaa aatetta, kuin Hanna Rothmanin pienten lastentarhat. Lasten annettiin niissä olla lapsia, leikki oli heidän ”työnään”, askartelu ja käsityöt olivat pääosassa.

Talon suunnitteli arkkitehtitoimisto

Walter Jung & Emil Fabritius. Toimeksiantona oli rakentaa 3-kerroksinen koulutalo kivistä kellareineen ja pihoineen. Muurin varaan rakennettiin terassi, johon suunniteltiin puutarha. Talon pinta-ala on 594 neliötä. Talo valmistui 29.12.1913.

Talosta unelmoivat monet muutkin kuin Tyyne-Kerttu Virkki. Mm. Kallioseura haki omaa taloa. Kun viimeisen käyttäjän, ranskalaisen koulun pienille lapsille löytyi uudet tilat, kaupunki valitsi talon käyttäjäksi Kumppanuustalo-organisaation. Sen toimintaperiaatteessa sanotaan, että talo on tarkoitettu Helsingin kaupungin asukkaille, järjestöille ja oppilaitoksille, että ne yhdistäisivät tietonsa ja taitonsa yhteistä hyvinvointia tuottavien unelmien palvelukseen.

Ehkä on kuitenkin lohdullista, että Kumppanuustalo Hanna toteutui, ja on niinkin lähellä Tyyne-Kertun unelmia.

PENTTI HELLEVAARA

KIRJAPAINOTÖITÄ TYINE-KERTULLE

Muistelen aikoja, jolloin olin yhteistyössä Tyine-Kerttu Virkin kanssa. Ne ajat olivat lähinnä Itse tuon sanoiksi virkki-kirjojen ja Elettyä elämää -kirjan taittoa ja painamista vuosina 1989–1997.

Sain Tyine-Kertulta ensimmäisen kirja, jota mallina käyttäen valmistettiin muut, samaan kokoon. Näiden kirjojen materiaalia, valmiita käsikirjoituksia, luonnoksia ja kuvia kävin Tyine-Kertun kotoa lukemattomia kertoja noutamassa. Varsinkin valokuvia hänellä oli pöydät ja tuolit täynnä. Hänellä oli erittäin hyvä muisti, muisti kyllä kuvat, jotka piti saada juuri siihen kohtaan tai siihen määrätylle sivulle. Mutta kuvia oli satoja. Oikea kuva löytyi viimein suuren etsinnän jälkeen.

Näiden kirjojen painamisen aikoihin ja niiden jälkeenkin teimme Tyine-Kertun kanssa monta muutakin painotyöhön ja sitomiseen liittyvää yhteistyötä. Hänellä oli suurehko määrä Omin käsin -lehtiä, monet vuosikerrat irrallisina, ne sidottiin

lähinnä liimasidoksina vähän tukevampiin kansiin. Samoin hänellä oli muutama muikin lehti irtonaisina nippuina, olisiko ollut Suvannon ja Aunuksen sanomia. Tältä osin en muista tarkkaan.

Tyine-Kertun järjestämässä iloisissa riennoissa kuusenkoristajaisissa ja –karistajaisissa ja laskiaisjuhliissa sekä virpojaisissa pääsiäisen aikaan sekä muissa tilaisuuksissa tuli myös käydyksi. Taisin joissain näissä soitella hanuriakin.

Tyine-Kerttu oli tavattoman pirteä ja innostunut suunnittelemiensa painotuotteiden aikaansaamisesta. Vielä 90-vuotishulistaan hän alkoi sunnitella vihkon muotoista painotuotetta, joka myös toteutettiin.

Hän oli hyvin elämänmyönteinen ja aina iloinen ja touhukas käydessäni hänen kotonaan hakemassa kirjojen painamiseen tarvittavia materiaaleja. Hänen kanssaan työskentely muodostui erittäin miellyttäväksi ja ikimuistoiseksi.

LEILA RENFORS
VUOTENI TYYNE-KERTUN
AVUSTAJANA

Tutustumiseni Tyyne-Kerttu Virkkiin tapahtui eräässä kutsutilaisuudessa ystäväni toimittaja Irma Soinion myötävaikutuksella. Tyyne-Kertun kutsusta ja samalla suostuttelemana lupauduin antamaan apuani käsityömuuseon toiminnassa Merikannontielle. Alkuun se oli lähinnä erilaisten kopioiden tekemistä ja edellen esitteiden ja kutsujen laatimista.

Säätiön sihteerin tehtävät toivat mukanaan moninaisia muita avustustoimia, kuten näyttelyjen järjestämistä, jopa mannekiinina esiintymistä pukunäyttelyissä, esimerkiksi Tetti Sirenin pukujen esittely Kyllikki Virolaisen kanssa.

Moninainen auttaminen jatkui 80-luvun alusta 17 vuoden ajan aina Tyyne-Kerttu Virkin poismenoon saakka. Yh-

Tyyne-Kerttu Virkki Leila Renforsin ja Eeva Melonin seurassa Kanadan matkalla

dessä käytiin myös kutsuilla ja joulujuhliissa; minä olin lähinnä avustavana apulaisena.

Pisimmän yhteisen matkan teimme 1990 Kanadaan Torontoon. Tyyne-Kertun Viron aikainen hyvä ystävä, talousopettaja Tiina Hansen kutsui luoksen Lontooniin syntymäpäivän viettoon. Tyyne-Kerttu vietti siellä 83 vuotisjuhlaansa.

Eeva Meloni oli myös mukana matkalla. Meitä kolmea Tiina Hansen vei tervehtimään Tyyne-Kertun vanhaa ystävää Klaudia Pelkistä aina Thunder Bayhin ja samalla matkalla pääsimme ihaillemaan myös Niagaran putouksia. Kulttuuriakaan ei unohdettu, vaan pääsimme katsomaan Kanadan Stratford on Avonissa Shakespearen: ”As you like it” -näytelmäversiota.

Varsinaista syntymäpäivää vietettiin Londonissa Tiina Hansenin Kotona. Vieraita kertyi lähialueilta ja aina New Yorkista asti noin 20 henkeä. Kaikki vieraat olivat entisiä ystäviä Virosta ja Suomesta, sekä heidän jälkeläisiään.

Ehkä parhaiten kuvaa Tyyne-Kertun luonnetta Eevan ja minun tekemä virhe syntymäpäivälahjan valinnassa. Löysimme kauniin suuren suklaarasian ja iloisina onnittelimme sen kera syntymäpäiväsankaria. Tyyne-Kerttu katsoi pettyneenä rasiaa ja tokaisi: Ettekö löytäneet mitään mukia!” Pienintäkään vihjettä hän ei ollut antanut toiveistaan.

Moninaista ehti tapahtua ja monet tapaamamme ystävät ovat jo poistuneet keskuudestamme, mutta säilyvät kuitenkin muistoissamme.

Leila Renfors on Virkki säätiön entinen sihteeri.

JARNO PELTONEN

MAIJA AALTOSEN HAASTATTELU

Maija Aaltosen tutustuminen Tyyne-Kerttu Virkkiin tapahtui hänen sisarensa käsityönopeettaja Lea Aaltosen kautta. Molemmat olivat kuvanveistäjä Väinö Aaltosen tyttäriä.

Tyyne-Kerttu osti käsityömalleja Omin käsin -lehteen myös Lea Aaltoselta. Maija Aaltonen etsi opiskelija-asuntoa vuokralle lapsilleen Susanille ja Juhanelle. Lea Aaltonen kysyi olisiko Tyyne-Kertulla vuokrata asuntoa. Hänellä oli Väinämöisenkadulla 28:ssa asunto, jota hän vuokrasi. Tämä oli ollut Omin käsin -lehden käytössä. Tyyne-Kerttu hankki sen itselleen. Myöhemmin säätiö on myynyt sen.

Tyyne-Kerttu Virkki vuokrasi asunnon Maija Aaltosen lapsille. Tästä alkoi tuttavuus. Tyyne-Kerttu pyysi Maija Aaltosta somistamaan Vokin ikkunan Finnish Design Centerin talossa. Tehtävä

oli Maija Aaltoselle mieluinen, koska hän oli ammatti-ihminen. Myöhemmin Tyyne-Kerttu Virkki käytti usein Maija Aaltosta somistajana esim. Vokki-galleriassa, kun se siirtyi Merikannontie 3:een.

Maija Aaltonen muistelee tehneensä mm. kattauksia, joihin hän sai hakea astioita lainaksi eri liikkeistä mm. Stockmanilta. Hän teki mm. Itsenäisyyspäivän juhlaillallisen kattauksen. Kattauskilpailut olivat suosittuja ja Vokki osallistui usein. Tyyne-Kerttu esitteli niitä myös Omin käsin -lehdissä.

Maija Aaltonen oli myös mukana eri tilaisuuksissa Virkki- museolla. Hän oli kiinnostunut kansallispuvuista ja hänellä itsellään oli Sakkolan puku.

Hän toimi eräänlaisena taustavaikeuttajana ja taiteellisena neuvonantajana Tyyne-Kertun hankkeissa. Maija Aaltonen sanoo havainneensa, että Tyyne-

Maija Aaltonen ja tytär Susan tarjoilua hoitamassa

Kertulla oli luontaista kaupallista kykyä: "Hän osasi tehdä rahaa". Mutta hän oli kulttuurihenkilö, joka kauppaa käydessään halusi tavata ihmisiä.

Ulkomaan matkoille Tyyne-Kerttu saattoi lähteä spontaanistikin, jonkun ryhmän tai tuttavien mukana. Hänellä täytyi olla mukana seuralainen avustamassa tarvittaessa. Hän yleensä innostui ja inspiroitui paikallisista käsitöistä, joita toi mukana.

Maija Aaltonen pysyi uskollisena Tyyne-Kertun ystävänä. Hän huomioi, miten Tyyne-Kertulla oli hyvä suhde Ahtisaaren pariskuntaan ja se jatkui luontevasti, vaikka Martti Ahtisaaresta tuli presidentti. Eeva Ahtisaari lupautui Tyyne-Kerttu Virkki-museon suojelijaksi.

Tyyne-Kerttu Virkki osti Väinö Aaltonen teosten toisintoja Maija Aaltoselta, jolla oli oikeudet tehdä toisintoja. Myös Maija Aaltosen omia töitä Tyyne-Kerttu osti.

SIRKKA-LIISA UUTELA

TYYNE-KERTUN MEKSIKON MATKA

Irja Radet, Suur-Helsingin Kalevalaisten naisten kunniapuheenjohtaja kertoi Tyyne-Kerttu Virkin muistotilaisuudessa, miten hän oli tämän kanssa Amerikan-matkalla, jonka Suur-Helsingin Kalevalaiset Naiset tekivät v. 1960.

Sen oli ideoinut ja järjestelyistä vastasi Hanna Kuusamo. Kuukauden mittaisella matkalla käytiin tervehtimässä Amerikassa asuvia suomalaisia. ”Ollessamme Floridassa Tyyne-Kerttu päätti lähteä käymään Meksikossa. Palatessaan sieltä hän toi mukanaan sikäläisiä kansankäsitöitä. Juuri perinteiset käsityöt olivat Tyyne-Kertun erityisen kiinnostuksen kohteina”, kertoo Radet.

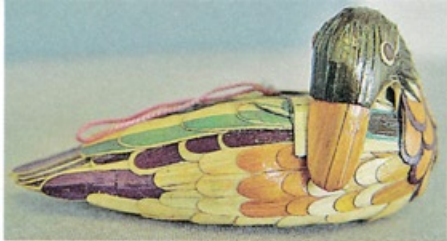
Elettyä elämää muistelmateoksessaan Tyyne-Kerttu mainitsee muiden matkojen yhteydessä, että hän kävi Meksikossa Pirkko Gallen-Kallellan kanssa 1961. Hän oli kaikkien matkojen osalta epävarma vuosi-

luvuista, mikä tältä osin tulee oikaistua.

Tästä Suur-Helsingin Kalevalaisten Naisten matkasta on paljon tietoja järjestyksen historiikeissa. Esim.v. 1984 painetussa historiikissa kerrotaan: ”Vuonna 1960 lähetettiin laajalle Amerikan-matkalle, siis aikana, jolloin suomalainen seuramatkailu ei vielä ollut yhtä tavallista kuin tulevana vuosikymmeninä. Koska matkaa johti USA:n pääkonsulin puoliso Hanna Kuusamo, 87 osallistujalle ovet aukenivat aivan eri tavoin kuin tavallisille retkeilijöille.

Tuuli Kauppinen kirjoittamassa 50-vuotishistoriikissa vuodelta 2007, hän kertoo lähemmin matkan ohjelmasta. Pan Amerikan lentokone oli matkan kunniaaksi ristitty Clipper Kalevalaksi. Matka New Yorkiin kesti 20 tuntia, jonka aikana matkustajat nauttivat koneen tarjoiluista. Väkilaskut tehtiin Ruotsin Brommaan ja Islannin Keflavikiin. Lentoyhtiö lahjoitti

Lastulintu, Meksiko. Virkki käsityömuuseo

kaikille paitsi logollaa varustetun lentolaukun myös Kalevala-Ladies nimellä varustetun laukun. Koko seurue valokuvattiin perille päästyä.

Matkan ohjelmassa oli paitsi tutustumista suomalaisten elin oloihin, myös heidän järjestöihinsä ja yhdistyksiinsä. Tutustuttiin nähtävyyksiin mm. käytiin intiaanikylässä ja mustien keskuudessa. Järjestettiin myös kansallispukunäytöksiä ja kalevalakorunäytöksiä. Kansallispuvut, joita oli kaikkiaan 40 kappaletta, esiteltiin myös televisiossa.

Osa matkalaisista teki kahden viikon bussimatkan Floridaan. Siellä ihmisten hyvinvointi teki suuren vaikutuksen. Matkaseurue pääsi tapaamaan myös vastavallittua presidentti Kennedyä, joka lähetti tervehdyksensä Suomeen. Paluu tapahtui 20.12.1960.

Tyyne-Kerttu Virkki julkaisi Meksikon-matkastaan Omin käsin lehdessä seitsemän artikkelia vuosina 1961-1962.

1. Kudonnaisten värikkyyttä
2. Taskon hopeaa
3. Keramiikkaa Tolucaassa ja Oaxacassa
4. Lasia
5. Kaislasta kauneutta
6. Meksikon joulua
7. Ruokailuvälineet savesta, kivistä ja puusta

Jokaisessa artikkelissa hän kertoi materiaalien käytön historiasta ja tekniikasta asiantuntevasti. Niissä oli runsaasti kuvia esineistä, joita hän oli tuonut mukanaan. Artikkelit ilmestyivät koottuna Itse tuon sanoiksi virkki V osassa, joka oli viimeinen sarjassa v. 1992.

Elettyä elämää -kirjaa tehdessäni Tyyne-Kerttu kertoi, että oli käynyt Amerikan-matkallaan Metropolitanissa katsomassa oopperaa, jossa suomalainen Kim Borg tuolloin esiintyi. Hän kävi myös tervehtimässä ja kiittämässä taiteilijaa esityksen jälkeen. He olivat tutustuneet sodan aikana Aunuksessa, jossa Kim Borg oli TK-kuvaajana. Tämä ilahtui kovin tapaamisesta ja huudahti: "Aunuksen työt tulevat minua tänne tapaamaan!"

LEENA HONKANEN

TYYNE-KERTTU VIRKIN APUIHMISENÄ

Tulin 1967 Helsinkiin Mattila -nimisenä tyttäreni kanssa . Avioiduin uudestaan 70-luvulla, jolloin nimi vaihtui. Tyyne-Kertun läheisyyteen minut työnsi isäni Viljo Purontaa (1915 -2003), joka oli kansanperinteen suurkerääjä ja Suvannon seudun päätoimittaja. Tyyne-Kerttu oli valittanut isälleni, ettei Sakkola-seurala ole sihteeriä ja hänkin tarvitsi apua Vokkiin, lähinnä konttori- ja kirjanpitoihmistä. Isäni sanoi minulle: ” Mitä siul on parempaa tekemistä, kuin auttaa vanhaa ja sairasta ihmistä”.

Niinpä sitten toimin palkattomana toimistoapulaisena ja yhtenä monista avustajista eli apuihmisistä, kuten Tyyne-Kerttu meitä nimitti. Kirjanpitoa tein aluksi kaikenlaisten lappusten pohjalta. Kesti jonkin aikaa ennenkuin Tyyne-Kerttu uskoi, että tilikirja ja tositteet ovat välttämättömiä.

Tyyne-Kerttu tarvitsi monenlaista muutakin apua. Kävin kaupassa ja hain mm. ruokaa ja säilykkeitä talouskoululta. Aaro Loposen autolla vietiin vaatteita Vihtiin Martta Karosen pestäväksi ja korjattavaksi. Martta Karonen hoiti näin Tyyne-Kertun henkilökohtaista vaatehuoltoa kymmenet vuodet. Hän oli Tyyne-Kertun serkku äidin puolelta ja hänen miehensä sisar oli tulevan presidentin, Martti Ahtisaaren, äiti.

Konkreettisena apuna sain hankituksi Tyyne-Kertulle mm. silmälasit.

Olin avustamassa myös säätiön kokouksissa silloin, kun sihteeri ei ollut paikalla. Ja olin muutaman vuoden 90-luvulla säätiön taloudenhoitajanakin. Hoidin myös Tyyne-Kertun omistamien asuntojen vuokraukseen liittyviä asioita, samoin olin yhtiökokouksissa edustamassa häntä. Hän luotti minuun,

että pidän hänen puoliaan. Tyyne-Kertulla eli Typyllä, kuten läheiset häntä nimittivät, oli toki valloittavaa karismaa, joka vaikutti - tuskin olisin muuten ollut niin paljon mukana. Hän oli aivan uskomaton ja impulsiivinen tempauksissaan. Kerrankin hän pyysi mi-

Kuvakudos, Maija Kansanen. Virkki kotimuseo

nua mukaansa Minna Canth-seuran kokoukseen, touhusi että tulisin myös hänen mukanaan takaisin. Hänellähän oli taksiseteleitä. Mutta minä asuin Lautasaassa, jonne piti tehdä matkaa vielä eri liikennevälineillä! Tilaisuus oli toki mieliinpainuva.

Kiitoslahjana avustani sain häneltä mm. vanhoja lehtiä ja joitakin kirjoja sekä Maija Aaltosen tekemän pienen taulun.

Muistan miten viimeisinä vuosina Merikannontielleä Tyyne-Kerttu istui useimmiten yksin kellarin pimeydessä sähköä säästäen odottamassa kävijöitä ja mahdollisia mesenaatteja. Hän oli rohkea ja lähetteli varakkaille, julkisuudessa esiintyneille henkilöille myös suoria pyyntöjä auttaa. Tosin melko huonolla menestyksellä.

LIISA KIIANLINNA

TYYNE-KERTTU ELI TYPY

”Hanki aina itsellesi sellaista, josta erityisesti pidät, siitä muodostuu persoonallinen kokonaisuus”, korosti Tyne-Kerttu ihastellessani koulutyttöä kauniita pyytjä ja artesaanituotteita hänen Vokki-Virkki puodissaan Unioninkadulla.

Kesätienesteillä investoin itselleni kauniita kippoja ja ison laakean keramiikkalautasen. Vokki-Virkistä hankittiin jopa Helsingin Hakatyttöjen partiolippukunnan Hirsalan kämpälle äitini lahjoittamat verhot. Kämpä oli muuten Pohjoismaiden suurin. Sain sittemmin Typyltä häälahjaksi kauniit teekannut, jotka vieläkin koristavat kyökkiäni.

Typyn luona Merikannontielle sekä kodissa että alakerran Kellarimuseossa tuli vietettyä hauskoja pippaloita kuusenkoristajaisista virpojaisiin, sittemmin myös Karjalatalolla. Aina oli tarjolla tasokasta ohjelmaa. Hämmästyttävintä oli

vuosien mittaan tavata Typy erilaisissa kaupungin kerman tilaisuuksissa esim. Saskioiden iltajuhlissa. Aina oli tunne, että törmäsi tuohon sisukkaaseen, tylikkääseen pienikokoiseen naiseen, menipä minne hyvänsä. Energiaa Typyllä oli varastossa vaikka muille jakaa.

Asuin jo Kuopiossa, kun minua pyydettiin Virkki-säätiön hallitukseen. Tehdäväni oli valvoa säätiön rahankäyttöä, että se on lain mukaista. Toimin varapuheenjohtajana ja lakimiehenä sekä hallituksen jäsenenä monta vuotta, vielä Mechelininkadun Virkki Käsityömuuseon Gallerian aikoihin. Kellarimuseo siirrettiin Karjalataloon, jossa yritettiin saada museaalista ”tolkkua” näytteille asetettuihin esineisiin. Sielläkin vietin hauskoja hetkiä Typyn elämäntyön parissa.

Lahjoitin museoon häälahjaksi saamani arvokkaan suojärveläisen käspai-

kan ja punapoimintasen seinävaatteen. Säätiön järjestämässä Naiset ja sota -aiheisessa seminaarissa luovutin museo-kokoelmaan perulaisen Inka-nukkeäidin lapsineen, jonka olin tuonut Cuzcosta Machu Picchun retkeltäni. Seminaarissa kerroin naisten sotakokemuksista eripuolilla maailmaa.

Arkistoni kätöissä on kuva Tyyne-Kertun 90-vuotispäiviltä. Joku näppäsi kuvan, jossa Tuuterin puvussani otin kuvan Martti ja rouva Eeva Ahtisaaresta onnittelemassa Tyyne-Kerttua. Kun myöhemmin tapasin Martti Ahtisaaren CMI:n tilaisuudessa mainitsin tästä hänelle ja kerroin, että Tyyne-Kerttu on sukulaiseni. Niin minunkin, sanoi

presidentti Ahtisaari. Tästä Tyyne ei ollut minulle maininnut, mutta kylläkin kertonut, että Ahtisaaren isä oli ollut heillä pehtoorina.

Tyyne-Kertun poismenon jälkeen olin ikimuistoisella käsipaikka-matkalla Aunuksessa, Vepsässä ja Petroskoissa.

Tyyne-Kerttu oli tyypillinen karjalainen, iloinen ja energinen nainen. Oikea sisupukki, joka ei vähällä antanut periksi. Hänessä yhdistyivät kauneudentaju, taiteellisuus ja perinteen kunnioitus.

Muistelija LL.M, OTM
Liisa Kiianlinna on
kirjailija Oili Komosen
esikoistyttö.

VUOKKO KUHALAMPI
ILOINEN, SUORA JA
ENNAKKOLUULOTON

*Oi ihminen, kun oli elos parhain,
se työtä ja vaivaa ollut on
mut mitä uneksit ja teit sä varhain
se kerran kypsyy syksyn satohon.*

V.A. KOSKENNIEMI

Tämän kutsun löysin omista muistiinpanoistani. Mielestäni se kuvaa käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkkiä henkilönä erittäin osuvasti, kuten työn arvostusta, unelmiin uskomista ja optimistista elämänasennetta.

Hän oli iloinen, suora ja ennakkoluuloton, luonteeltaan vahva nainen, kuitenkin hento, herkkä, kauneuden tavoittelija ja esteetikko monella tavalla.

Hän pukeutui tyylikkäisiin vaateisiin, korujen täydentäessä kokonaisuutta. Ihailin hänen kauniita sormiaan, joi-

Vieras, sie oot tervetullut
juhlimaan 90-vuotispäivääni
5.6.1997 klo 13 – 17
Tyyne-Kerttu Virkki

ta isokiviset sormukset koristivat. Hän pukeutui huolellisesti. Pukujensa kanssa hän oli useimmiten itse suunnitellut ja ne oli kudottu Vokki-Virkissä. Puvut oli suunnitellut ja toteuttanut hänen läheinen ystävänsä muotitaiteilija Riitta Immonen.

Olen lapsuudenkodissani tutustunut Omin käsin -lehteen, jonka päätoimittajana oli Tyyne-Kerttu Virkki. Hänen innostavat kirjoituksensa ja mallinsa tuottivat uusia ideoita perheemme tyttöjen pukeutumiseen sekä äitini kan-

Eeva Taimin suunnittelema koruja

kaidenkutomiseen. Vast'ikään löysin pitsisormikkaiden mallin omin käsin lehdestä v 1944 N:o 2. Aion toteuttaa lapsuudesta tutun mallin uudelleen.

Aikuisena tapasin Tyyne-Kerttu Virkin henkilökohtaisesti Merikannon tien näyttelytilassa. Tila oli matala, ahdas, mutta viehättävästi sisustettu. Mieleeni jäivät erityisesti Aunuksen osaston, pitkät pöydät, upeat pitsiliinat sekä puukaiverruksin koristetut penkit. Minua tervehti eloisa, puhelias sekä kokoelmistaan innostunut Tyyne-Kerttu, joka vieraanvaraisesti tarjosi kahvia ja pieniä leipäsiä. Käynti oli mieliinpainuva ja vaikuttava.

Syksyllä v. 1995 museo muutti Karjalatalolle. Minua kutsuttiin talkootyöhön museolle. Työ oli näyttelyn valvomista,

kokoelmien järjestämistä, museotekstiilien kirjaamista, arkistointia, ja aina tarpeen mukaan mitä milloinkin. Olin mm. usein Tyyne-Kerttu Virkin pyynnöstä auttamassa häntä vaatteiden korjaamisessa. Talkootöiden lomassa hän sanoi kerran: ”Ritva Puotila saa suunnitella minun arkkuliinani ja sinä saat sen ommella.” Se oli annettu luottotehtävä, josta ei voinut kieltäytyä.

Talkootyön jälkeen 16.10. 1996 sain museoassistentin toimen. Käsityömuuseumissa oli kuukausittain perinnejuhlia kuten kuusenkoristajaiset, kuusenkaristajaiset sekä virpovitsojen tekoa. Näyttelyitä oli vierailijain toimesta tai museon omista kokoelmista.

Museoon tuli jatkuvasti lahjoituksia eri tahoilta.

Käsityömuuseumiin lisäksi perustettiin Virkki-Käsityömuuseumin galleria osoitteeseen Mechelininkatu 28 b A 3. Minut nimitettiin gallerian hoitajaksi.

Ensimmäinen näyttely siellä oli Tyyne-Kerttu Virkin 90-vuotisjuhlanäyttely Ihmisen mittainen elämäntyö. Toisessa huoneessa oli Vihdin käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen näyttely Esineitä käyttöön.

Tyyne-Kerttu Virkki säätiön johtokunta valmisti Raili Malmbergin johdolla galleriaan Omin käsin -lehden näyttelyn 1998.

Näyttelyitä oli eri oppilaitoksista ja taiteilijoilta, eri puolilta Suomea.

Viimeinen näyttely oli 20.11.–6.12. 1999 **Kriisiajan selviytyjänaiset**, valokuvia sota-ajan naisista, avajajana Elisabeth Rehn.

Tyyne-Kerttu oli innokas ja värikäs kertoja. Eteläpohjalaisena sain kiinnostavan tuntuman hänen kauttaan karjalaisuuteen ja sen rikkaaseen kulttuuriperinteeseen. Olen kiitollinen hänelle saamistani monipuolisista kokemuksista ja avartavista näkemyksistä taiteen alalla.

ANNUKKA VIITANIEMI

OMIN KÄSIN -LEHDEN SALAISUUS

Omin käsin -lehden näyttely avattiin 4.6.1998 Virkki -Käsityömuuseon Galleriassa Mechelininkatu 28 b A 3 . Se oli avoinna kesäkuun ajan kesu klo 11-16.

Näyttely keskittyi kotiteollisuus- ja käsityöopettaja Tyne-Kerttu Virkin päätoimittajuuteen 1944-1970, mikä kesti yhteensä 26 vuotta.

Omat varhaisimmat muistot lehdestä sain kun äitini tilasi lehden 1940-luvulla.

Siltä ajalta on näyttelyssä yksi lehden kansikuva, jossa on Kaija Mustakallion suunnittelema Ruutu-tekstiili. Tummapohjaisella kankaalla kirjoituksissa neliöissä eläinten ja pensaiden joukossa kaksi hahmoa seisoo lystikkäästi käsillään.

Posti haettiin yli kilometrin päässä sijaitsevasta kyläkaupasta. Syvennyimme innolla Omin käsin -lehden sisältöön. Niistä lehdistä toteutettiin monta ide-

Ruutuliina, Kaija Mustakallio 1946,
Virkki käsityömuuseo

aa, kun äiti, apulaiset tai talossa viereilevät ompelijat kävivät ompelemassa perheellemme vaatteita. Kaikki vanha hyödynnettiin, koska elettiin pula-aikaa. Toisinaan lehteä lainasivat sukulaiset, naapurin emännät ja palvelijat.

50-luvulla luin näitä vanhoja lehtiä kesäisin vanhassa aitassa sadepisaroiden ropistessa pärekattoon. Sovelsin Omin käsin -lehden ideoita itse tehdyissä vaatteissa. Kesäilmaisina autojen lähestyessä hiekkamaantietä, naapurin tyttöjen kanssa juoksimme kylän suurimmalle maitolaiturille seisomaan liikumatonta. Uskottelimme ohiajajille olevamme vaatteissamme mannekiineja. Onnellisina koimme sen todeksi, jos meille joku heilutti senaikaisista Popeoista tai Volgista.

Omin käsin -lehden kautta saatiin tarpeellista tietoa, ohjeita ja neuvoja Suomen koteihin, miten omin avuin

voidaan hyödyntää kotimaisia materiaaleja. Esimerkiksi käyttää hyväksi kaislaa, olkea, nahkaa, paperia, kartonkia, villaa, pellavaa, hampua, säkkiä, tilkkuja, tuohta, pajua, puuta ja muuta.

Lehdessä neuvottiin lankojen värjykset villasta aina lumppuihin, hansik-

Leninki, suunnitellut Riitta Immonen, julkaistu Omin käsin-lehdessä

kaiden teosta puukenkiin, pitsinvirkkauksesta nypläykseen, merkkauksista revinnäisiin, perheen juhlapukeutumista ristiäisistä häihin, annettiin ohjeita miehen paidan ompelemiseen, paikkaukseen ja taideparsintaan, neuvottiin kangaspuilla eri kankaiden kutomiset ja kaavojen leikkausohjeet.

Omin käsin -lehdestä luettiin suomalaisen kansantaiteen ryjy-, raanu- ja täkänäperinteestä. Värttinästä ja pienipyöräisen

rukinkäytöstä tehdastekoiseen ”Kiikan rukkiin”. Lehdessä esiteltiin myös huonekalujen entistämistä. Sodan jälkeen lehdessä ilmoitettiin, että ensimmäiset kansallispuvut ovat valmistuneet.

Lehti toi lähelle kuuluisien suomalaisten taideteollisuus- muotoilijoiden ja tekstiilitaiteilijoiden näyttelyt kotimaassa ja ulkomailla. Unohtaa ei voi muotoilupaiikkoja mm. Arabian tehdasta, Iittalan, Nuutajärven tai Riihimäen lasitehtaita.

Tutuiksi tulivat opinahjot, joissa siihen aikaan opiskeltiin taidetta ja valmistuttiin ammattiin. Tärkeää työtä maassamme on tehnyt mm, Hämeenlinnan Kotiteollisuusopiston perustaja Fredrika Wetterhoff, jonka 100-vuotissyntymäpäivän juhlista 14.1.1944 kirjoitettiin Omin käsin -lehdessä.

Lehteä avustivat monet merkittävät taideteollisuus- ja käsityöalojen edustajat, jotka toivat oman erikoisalansa lukijoiden tietoisuuteen esimerkiksi Maija Aaltonen, Margareta Ahlstedt-Wilander, Eeva Anttila, Saara Hopea, Dora Jung, Eva Renvall, Helena Tynell ja monet muut. Lehden mielenkiintoa lisäsivät maakuntien toimittajat ja avustajat perinnetietoineen.

Ensimmäinen Tyyne-Kerttu Virkin

päätoimittama lehti oli no 2/1944, jossa hänellä oli artikkeli: Olkityön elvyttäminen Aunuksessa. Näyttelyssä on esillä myös omin käsin -lehden 25-vuotisjuhla-näyttelyn materiaalia. Tämä näyttely Taitoa tarvitaan pidettiin Helsingin Käsityönopeettajaopistossa 1965.

Avajaispuheessaan päätoimittaja Tyyne-Kerttu Virkki nimesi ajan 1940 -1946 puutteen ajaksi ja vuodesta 1947 eteenpäin elpymisen ajaksi. ”Ensimmäiseksi puutteellisissa oloissa meidän tulee ottaa huomioon viihtyvyys ja kauneuden vaatimukset. Nainen on aina tahtonut ympärilleen kaunista ja samalla käytännöllistä”, hän totesi ja kiitti mm. maakuntatoimittajia Eila Marttilaa, Ester Sallia ja MirjaTajasta.

Omin käsin -lehden 30-vuotisjuhlanumero ilmestyi 1970/4. Mukana on valokuvia juhlavieraista. Omaa käsityötaidon luomiskieltä puhuu myös päätoimittajan graafinen ex-libris ”Käsi kaunihiin tekeepi, silmä kaunihiin näkeepi”, jossa on Tyyne-Kerttu Virkin oma käsi kuvattuna.

LEILA PEIPONEN

OMIN KÄSIN -LEHTI, KALEVALAISET NAISET, TYYNE-KERTTU VIRKKI, KÄSITYÖMUSEO JA MINÄ

Tarina alkaa äidistäni. Hän opiskeli 1920-luvun lopulla kauppakoulussa Viipurissa ja asui erään kansakoulunopettajan luona täysihoidossa. Hän ystävyystyi vuokraemäntänsä kanssa ja samalla tutustui tämän tilaamaan Kotiliesi-lehteen. Kun hän 1931 meni naimisiin hän tilasi itselleen Kotilieden ja käytti hyväkseen monia kodinhoito-ohjeita, myöskin kaavoja ommellessaan itselleen ja minulle vaatteita.

Kun sitten Omin käsin -lehti alkoi ilmestyä, oli itsestään selvää, että hän alkoi tilata sitäkin ja jatkoi tilaamista läpi vuosikymmenten niin kauan kuin sitä julkaistiin. Minäkin tutustuin lehteen kuvia katselemalla ja artikkeleita luki aina siihen asti kun lähdin opiske-

lemaan 1953 Helsinkiin ja senkin jälkeen kotona käydesäni, vaikka en olekaan ollut varsinainen käsityön harrastaja kuten äitini. Lehti kuitenkin opetti minut kunnioittamaan ja ihailemaan kaikenlaista hyvin tehtyä käsityötä.

Äidilleni käsityö oli hyvin tärkeä siinä vaiheessa, kun Talvisodan johdosta jouduimme jättämään kotimme Viipurinlahden saaristossa ja lähtemään evakona Sisä-Suomeen 1939. Lopulta päädyimme Hämeenlinnaan Korpilahden ja Jyväskylän kautta 1941 alussa.

Kaikki piti aloittaa alusta, entisestä kodista oli vain muistot. Sota alkoi uudestaan ja elämä oli monin tavoin epävarmaa. Kaikesta oli pulaa ja vaikea oli hankkia mitään uutta kotiin. Onneksi

äitini tutustui muutamaiin paikkakuntalaisiin perheenäiteihin, jotka olivat tallettaneet hyväkuntoisia käytöstä poistettuja vaatteita ullakoilleen ja ystävällisesti antoivat niitä äidilleni. Joka saattoi niistä valmistaa uusia vaatteita.

Varsinaisesti uuden kodin rakentaminen alkoi vasta 1945, kun oli käynyt selväksi, että jäisimme pysyvästi Hämeenlinnan seudulle Hattulaan. Sinne rakennettiin meille ns. rintamamiestalo. Kun äitini sai talon piirustukset käsiinsä siitä alkoi kodin tekstiilien suunnittelu ja lehtien selailu: äitini oli tallettanut 1940-luvulla siihen asti ilmestyneet Kotiliedet ja Omin käsin -lehdet.

Ja kuinka ollakaan, samoihin aikoihin Wetterhoffin opisto järjesti käsityön harrastajille tarkoitetun kankaan-kudonnan kurssin. Äitinikin pääsi osallistumaan sellaiselle kurssille. Siellä oli useampia ohjaajia, joiden nimiä en enää muista, mutta ajattelen, että he olivat opiston opettajiksi opiskele-

via nuoria, jotka samalla harjoittelivat tulevaa ammattiansa varten. Ajankohdan huomioon ottaen opisto hankki tarvikkeet kankaisiin. Nyt kun muistelen minusta on aivan uskomaton se määrä, minkä äitini kutoi: pyyhkeitä, ikkunaverhoja, sänkyjen päiväpeitteitä, oviverhoja, kaksi koristetyynyn päällistä ja täkänän. Tuloksena oli monta kaunista ja hyödyllistä tekstiiliä, mitkä tuottivat äidilleni paljon iloa ja tyydytystä ja lisäksi ”tenniskyympään” sekä kiellon jatkaa kutomista.

Minullekin Omin käsin -lehti on toiminut johdattajana taidekäsityön ja taideteollisen muotoilun maailmaan.

Miten tulin tutustuneeksi Tyyne-Kerttu Virkkiin? Olin liittynyt 1980-luvulla Suur-Helsingin Kalevalaiset Naiset -yhdistyksen jäseneksi ja vuonna 1992 minut valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi. Valintakokouksessa edeltäjäni kertoi, että Tyyne-Kerttu Virkki, joka oli yhdistyksen perustaja jäseniä, täyttää ke-

säkuun 5. päivänä 85 vuotta. Samalla hän ehdotti, että yhdistyksen hallitus kutsuisi Tyyne-Kertun yhdistyksen kunniajäseneksi. Niin tapahtuikin ja tavatessani juhlan merkeissä Tyyne-Kertun totesimme olevamme saman yhdistyksen jäseniä, karjalaisia evakkoja ja että meitä yhdisti lisäksi Omin käsin -lehti, jota hän oli toimittanut ja minä lukenut ahkerasti. Meistä tuli ystävät ja miehestäni Tyyne-Kertun ”taksikuski”. Olin siihen aikaan vielä työelämässä täysillä mukana, joten en aina päässyt auttamaan, kun Tyyne-Kerttu tarvitsi apua tai seuralaista, silloin hän sai tyytyä mieheni apuun ja seuraan. Ainakin kuljetukset järjestivät Merikannontieltä Karjalatalolle ja takaisin. Joskus kävimme näyttelyissä kauempanakin kuten Porvoossa ja Pella -näyttelyssä Wetterhoffilla Hämeenlinnassa.

Kun ajattelen Tyyne-Kertun elämänavaihteita ja mitä hän on saanut aikaan, en voi muuta kuin ihaillla ja ihmetellä, mistä hän ammensi voimansa ja innoituksensa kaikkien toimintaan.

Perinne esittely, Vokki Oy

RAIJA VESTERINEN

HYVÄ MUISTI JA KERTOMISEN TAITO

Omin Käsien -lehti on minulle tuttu jo lapsuudenkodistani. Äitini kutoi kankaita ja ompeli lähes kaikki vaatteet itselleen ja meille kolmelle tyttärelle. Mekin jokainen harrastamme käsitöiden tekemistä.

Kiinnostuksestani käsitöihin menin tutustumaan Merikannontien käsityö-museoon. Tiesin että Tyyne-Kertun, silloin jo edesmennyt, Helmi-sisar oli ollut naimisissa mieheni isän serkun eversti Eino Kuuselan kanssa.

Kun ensimmäisen kerran vein miehenikin tutustumaan Merikannontien käsityö-museoon, ja kirjoitimme nimemme vieraskirjaan, Tyyne-Kerttu kysyi ilahtuneena Ervolta: ”Oot sie Heikin poika?” Siitä varsinaisesti alkoi ystävyys- ja yhteydenpitomme, sillä Tyyne-Kertun mukaan olimme sukulaisia. Minut hän pyysi museonsa toimin-

taan mukaan. Monet kerrat leivoin pulia, rahkapiirakoita ym. herkkuja ja olin tarjoilemassa kahvia vuoden kierto-ön liittyvissä erilaisissa tapahtumissa. Tyyne-Kertun 90 -vuotisjuhlissa Töölön torpassa sain kunnian tarjota kahvia myös presidentti ja rouva Ahtisaarelle, jotka olivat tulleet onnittelemaan käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkkiä. Tilaisuus oli yksityiskohtia myöten juhlallinen, tarjotin oli hopeinen ja ylläni oli Kaukolan kansallispuku. Juhlissa oli satamäärin ihmisiä, valitettavasti ehdin olla siellä vain tuon hetken, mutta minulle se on tärkeä muisto.

Ikimuistoisia tilaisuuksia olivat myös laskiaiset, joissa K-Kauppan Väiski eli konsultti Väinö Purje keitti hernekeittoa ja piti yllä hyvää mieltä hersyvällä huumorillaan. Tyyne-Kerttu oli säästäväinen, kaikki muovirasiat , -pur-

kit ja muovipussitkin piti säästää (tietenkin ne oli pesty). Silti Väinö Purje ei olisi tarjonnut herkullista keittoaan viilipurkista. Niinpä me apulaiset päätimme kerran, muistaakseni Väiskin ehdotuksesta, vaivihkaa siivota ja veimme salaa suuren määrän muovirasioita, -tölkejä ja -pusseja pihalla olevaan roskalavaan. Mutta kuinka ollakaan seuraavalla kerralla ne olivat jälleen siististi paikoillaan. Tyyne-Kerttu oli huomannut siivousintomme ja pyytänyt jonkun talon asukkaista poimimaan viemämme tavarakassit roskiksista. Hän oli sitä sukupolvea, sodat ja pula-ajat kokenutta, että kaikki piti säästää.

Tyyne-Kerttu oli koko ikänsä kiinnostunut mitä erilaisemmista asioista ja

vieraili mielellään, etenkin taidenäyttelyissä ja musiikkitilaisuuksissa. Usein hän pyysi minua mukaansa, koska tarvitsi taluttajaa ja lisäksi minulla oli auto käytettävissä. Mieleeni tuulee käynti Sara Hildenin taide-museossa Tampereella, jossa olevan näyttelyn yksityiskohtiin Tyyne-Kerttu jaksoi mielenkiinnolla paneutua. Matka oli kaikin puolin onnistunut. Omin käsin -lehden aikaista toimittajakorttia näyttämällä hän piti itses-

Tyyne-Kerttu Virkki vierailulla Raija ja Ervo Vesterisen luona

tään selvänä saada ilmaiseksi arvokkaan näyttelyluettelon. Sen hän kyllä lopulta sai ja hyvin ansaitsikin.

9.9.1994 oli Tyyne-Kertun seuralaisena Tampere-talolla järjestetyssä kaupunginorkesterin konsertissa, missä julkistettiin tekstiilitaiteilija Annikki

Karvisen suunnittelemat orkesterimuusikoiden esiintymisasut. Poppanajakut ja -liivit olivat kauniita ja orkesterin sointi upeaa. Johtajana oli ylikapellimestari Tuomas Ollila, joka myöhemmin otti äitinsä suvun nimen Hannikainen. Väliajalla Tyyne-Kerttu halusi välttämättä mennä soittajien tiloihin tapaamaan Tuomas Ollilaa, jonka isään hän oli tutustunut toimittajien matkalla Islannissa vuosikymmeniä sitten. Vaikka tapaamisajankohta konsertin väliajalla ei ollut paras mahdollinen, Tuomas Ollila näytti kuitenkin kovasti ilahtuvan tapaamisesta.

Tulomatalla oli pimeää ja satoi koko ajan, oli vähän raskasta ajaa, mutta käsityöneuvos piti yllä tarkkaavaisuuttani muistelemalla pitkän elämänsä varrella sattuneita mielenkiintoisia tapahtumia. Hänellä oli poikkeuksellisen hyvä muisti ja kertomisen taito.

MAIJUKKA PAULAHARJU

ENSIAPUA VIRKIN MUSEON TEKSTIILEILLE

Vähän pohjustusta sille, miksi aloin antamaan ensiapua Tyyne-Kerttu Virkki -museon tekstiileille. Se juontaa alkunsa lapsuuden kiinnostuksestani arkisiin käsitöihin, joka sai uutta ulottuvuutta, kun sain lahjaksi v.1947 lähtien Omin käsin -lehden vuosikerran (olin 11 vuotias). Perinne käsityöt tulivat silloin kuvioihin mukaan. Käydessäni 1979 Merikannontien museon näyttelyssä koin kohdallani harrastukseni päätepuheen. Sain kutsun samana vuonna Tyyne-Kertun vapaaehtoisavustajien joukkoon. Käsityötietoisuuteni lisääntyi varsinkin, kun Tyyne-Kerttu kertoi museon tekstiileistä, etenkin karjalaisista tekstiileistä. Joukkoon mahtuivat myös ulkomaan matkoilta tuodut värikkäät käsityöt.

Tyyne-Kertun kanssa käymäni keskustelut laajensivat mielenkiintoani vanhoihin rajantakaisiin tekstiileihin. Viimeisten vuosien aikana Merikannontien museossa Tyyne-Kerttu oli alakuloinen ja väsynyt. Olihan ikäihmisen raskasta vetää monitahoista museotoimintaa. Museon tilat, varsinkin alakerta, huolestuttivat häntä. Kaikessa hiljaisuudessa keräsin ja oioin pieniä tekstiilejä turvallisempaan paikkaan alakerran kosteudesta.

1995 museo siirtyi Karjalatalosta vuokrattuihin tiloihin. Uusissa tiloissa jatkoin tekstiilien parissa, aina kun siihen oli mahdollisuus. Keräilin edelleen salaa tekstiilejä yhteen paikkaan. Tyyne-Kerttu alkoi puuhata samaa. Kumpikin tiesi lopulta, mitä toinen teki.

Pyysin Tyyne-Kerttua kerran näyttämään luettelovihkoa, mutta sitä ei muuton jäljiltä löytynyt. Kortistolaatikko oli käytettävissä, sieltä löysin hakemani tiedot. Tyyne-Kerttu tuli uteliaaksi, ja kysyi mitä hain? Hän innostui selvittämään tekstiilien kirjaamisen ja numeroinnin tärkeyttä.

Tammikuussa Tyyne-Kerttu joutui sairaalaan ja lopuksi Koskelan sairaalan pitkäaikaispotilaaksi. Miksi aloin järjestämään tekstiilejä Tyyne-Kertun jouduttua sairaalaan. Syynä oli hänen yllättävät sanansa ollessamme kerran Karjalatalossa kahvilla: Huolehditthan tekstiileistä! Ymmärsin mitä hän tarkoitti.

Niinpä aloin toimia tammikuussa 1999 sen kummemmin asiaa ajattelematta. Kysyin säätien puhenjohtajalta Jarno Peltoselta sekä hallitukselta, johon itsekin kuuluin, että voisiko museo olla tuolloin kiinni. Aluksi hallitus lupasi, että museo olisi kiinni yhtenä päivänä viikossa. Yritimme kahden työntekijän voimin, muuta ei onnistunut, vaikka kyse oli vain ensiavun an-

tamisesta eli kirjauksesta ja paketoimisesta. Pyysin Jarno Peltoselta voisiko museo olla vuoden kiinni ja saisinko jonkun avustajan. Hän järjesti asian ja museo suljettiin vuodeksi. Sain avukseni työllistetyt Lea Pippurin ja Pekka Krankan ja vielä myöhemmin muutamaksi kuukaudeksi Sarno Ojelin.

Aloitin työtilojen luomisesta. Järjestin museosaliin isot pöydät yhdistelmällä. Sain leveän työskentelytilan. Sallissa oli paljon tavaroita huonekaluja ja tekstiilejä, joten Lealle järjestettiin pieneen varastohuoneeseen työtila ja ompelutarvikkeet numerolappujen käsittelyyn. Pekalla oli kirjasto käytössään Tyyne-Kertun arkistoa laatiessaan.

Tekstiilien käsittelyn aloitin ns. irrallisista, äsken lahjoitetuista ja museosalin näyttelyssä olevista esineistä. Käsitteilin tekstiilin eli laitoin saamani tai löytämäni tiedot ja tekstiilin kunnan numeroineen lapulle ja sitten lappu tekstiilin kera Lealle, joka kirjoitti numeron kanttinauhaan ja ompeli sen tekstiiliin kiinni. Nämä palautuivat mi-

nulle. Minä imuroin tekstiilin tarvittaessa ja pakkasin sen ja laitoin päälle numeron. Mutkia tuli matkaan tekstiilistä jossa oli numero, mutta kortistossa numerolla oli eri tekstiili. Näin tapahtui usein. Silloin laitettiin tekstiili uudella numerolla kortistoon. Jos korttia ei löytynyt tehtiin uusi kortti tilalle. Alussa kirjoitettu lappu siirtyi kortiston hoitajalle, usein Leila Peiposelle, joka oli museon vapaaehtoisia avustajia ja joka merkitsi tiedot kortistoon.

Teimme opintomatkan Lea, Pekka ja minä Espooseen tekstiilikonservaattori Suvi Kettulan työpaikalle. Hän esitteli meille organisoimansa tekstiilivaraston. Se oli hienosti järjestetty. Kirjaaminen oli ilokseni samantapainen, kuin olin luonut meille. Saimme samalla hyviä neuvoja Suvi Kettulalta nauttiessamme kahvitarjoilusta.

Sain ostaa museon rahoilla Tekstiilikonservointi-kirjan. Yksi kirjoittajista oli Kaija Steiner-Kiljunen. Tästä kirjasta oli meille paljon apua. Soitin Helsingin kaupunginmuseon tekstiilikonser-

vaattorille Kaija Steiner-Kiljuselle ja kerroin pulmastani ryijyjen ja peittojen käsittelyssä. Hän sanoi olevansa juuri lähdössä käymään kaupunginmuseon varastolle ja kysyi voinko tulla sinne. Lähdin heti. Hän esitteli varastointitavan kyseisten tekstiilien kohdalla.

Sain museolle lahjaksi parikymmentä pahviputkea ryijyjen ja peittojen varastointia varten. Kaupunginmuseon auto toi ne Tyyne-Kerttu Virkki museolle.

Nyt sitten puheenjohtaja Peltosen pakeille. Museon peräosasta erotettiin varastotila väliaikaisella seinällä. Jarno Peltonen hommasi puusepän rakentamaan piirrokseni mukaan hyllyköt ryijy- ja peittorullille sekä lyhyille tekstiileille ja vaateripustimille. Saimme toimivan varastotilan.

Lean huone tyhjennettiin. Pekka ja Sarno rakensivat sinne Ikean hyllyistä ja vanhoista museon hyllyistä tilat pikku-tekstiilejä varten. Huoneeseen jäi vielä pieni työskentelytila. Pekka järjesti kirjastossa itselleen leveämmän pöytätilan ja toimivan laskutilan museon vanhois-

ta kirjahyllystä. Nyt työmme alkoi todella luistaa. Tyytyväisinä istuimme päiväkahville eväsleipinemme turisemaan.

Aunuksen tekstiilien osalta pyysin tekstiilitaiteilija Talvikki Lausalaa apuun. Tarvitsin häntä myös varmistamaan kankaitten sidokset eli kertomaan, mikä sidos oli kysymyksessä. Samoin hänen kanssaan kävimme läpi peittojen ja tilkkutäkkien tiedot. Käspaikat kävin läpi Talvikin ja Annikki Lukkarisen kanssa, joka oli tutkinut käsipaikkoja. Kortit käytiin läpi näiden osalta myös ja lisätiedot kirjattiin kortteihin ja luetteloihin.

Kun Mechelininkadun galleria oli kiinni, tuli gallerianhoitaja Vuokko Kuhalampi kirjoittamaan kortteja. Ker-

ran hän kertoi, että galleriassa käy kovin vähän yleisöä. Ehdotin että kysyn Talvikki Lausalaa kertomaan peitteistä (hänen lempiteksteiilinsä) diakuvin. Toiseen huoneeseen voin pyytää Annikki Lukkarista kertomaan omasta käsipaikkakoelmastaan niin ikään diakuvin.

Lea ja Pekka lupautuivat avustamaan näyttelyn rakentamisessa, Peitteet olivat Tyyne-Kerttu Virkki museon koelmista, käspaikat Lukkariselta. Myöhemmin Vuokko Kuhalampi kertoi, että näyttelyssä kävi 250 henkeä.

Puolenpäivän poissaolon jälkeen työ maistui meille taas. Tulipa Pekalle ja Lealle tiedoksi museoesineiden käyttötarkoitus. Pekka kertoi, että hän laatii Tyyne-Kertun arkiston luetteloinnin samaan tapaan kuin on käytössä tekstiilien osalta. Tämä helpottaa käyttäjiä, hän tuumi. Meillä oli paljon yhteisiä keskusteluhetkiä museon ja arkiston tiimoilta – yhdessä pohdittavaa ja laadittavaa.

Ilmoitin, että eroan hallituksesta. Katsoin sen paremmaksi. Siirryin raportoimaan tekstiilien museoinnista. Toi-

mintaamme helpotti kovasti, kun saimme tilata oikeanlaiset laatikot, paperit ym. tarvikkeet museoviraston hankintakeskuksesta, eikä tarvinnut etsiä niitä eri liikkeistä. Kysäisin Lealta olisiko hänellä mahdollisuus käyttää ompelukonetta. Onneksi oli. Suunnittelimme muutaman kangasvaatepussin sekä pehmusteet ripustimiin.

Lea ompeli ne kotonaan. Museo sai hienot vaatepussit. Joitakin pieniä tekstiilejä pesin ja museoviraston neuvon mukaan kuivasin ne kylpyhuoneen kaakeleihin painettuina.

Välillä tuli esiin tekstiilejä puuteellisin tiedoin. Yritin muistaa ne. Sitten myöhemmin löytyikin arkistopuolelta vihko, josta voitiin joidenkin tiedot varmistaa.

Tekstiilipinot pienenevät, mutta paljon oli vietä tekemättä. Kaikki pienet tekstiilit, nenäliinat, vyöt, nauhat, pitsit, mallitilkut ym. läpikäymättä. Aika loppumassa. Työllistettävien aika loppui. Vuosi loppui. Museo oli ollut suljettuna maaliskuusta 1999 - maaliskuuhun 2000!

Jarno Peltonen ilmoitti, että hallitus vaatii museon avaamista. Hän suunnittelei huonekalujen vähentämistä museotilasta, avaramman näyttelytilan saamiseksi. Pekalla ja Sarnolla oli kova urakka niiden kanssa, tosin apuna oli Karjalatalon vahtimestari. Osa huonekaluista vietiin kierrätyskeskukseen, osa myytiin ja osa vietiin museon varastoon. Lea suojasi mallinukkeja pölyltä lakannoilla. Itse keräsin loppuja tekstiilejä varastoon suojaan. Museo avattiin uudelleen 17.3.2000.

Muistaakseni kävin syyspuolelle saakka lopettelemassa ensiaputyötä. Työ oli loputon siitä piti mm. Pirkko Sallinen-Gimpl huolen siirtokarjalaisen tekstiilien onnistuneella keräyksellä. Ne liitettiin museon kokoelmiin.

Kävin katsomassa Tyyne-Kerttua sairaalassa. Museolla käyntinsä jälkeen Tyyne-Kerttu sanoi, ettei hän jaksaisi enää olla museossa. Se on fyysisesti ja henkisesti liian raskasta. Näin hän v. 2000 talvella rauhallisesti kertoili. Hän luovutti. Elämä ei ollut enää mielekäs. Tyyne-Kettu sai mielenrauhan!

TYPY! IHANA JA ... RAIVOSTUTTAVA.

Aluksi lyhyesti sukulaisuussuhteestamme Tyyne-Kerttuun:

Äitini Martta Karonen oli Tyyne-Kertun sisaren tytär o.s. Valkonen Sakkolasta ja oli siis Tyyryn serkku.

Isäni Väinö Karonen Vuokselasta oli maanviljelijä ja ”oiva autonkuljettaja”.

Isäni sisaren poika on Martti Ahtisaari. Sisaren nimi oli myös Tyyne.

Aviomieheni on Eino eli Epe Kerminen, joka auttoi mitä moninaisemmissa asioissa Tyytä sisustusarkkitehtina. Häntä on haastateltu mm. Taitoa tarvitaan kirjaan tästä yhteistyöstä.

Toimin kouluaikoina kesälomilla Tyyryn lähettinä. Epätoivoisin etsintä oli löytää Kestikartano, vaikka tunsin hyvin valokuvista sen sisätilat. Tyyptä sai harvoin osoitetta, vain suunnan mistä päin etsiä.

Merikannontiellä tein kaikenlaista, etupäässä raivasin, yleensä salaa, tava-

raa roskikseen. Kysyin usein eikö häntä pelota yksinolo museossa, joka oli kellaritasossa. Vastaus oli :”Mitä mie pelkäisin?”

Varkauksia ei tietooni tullut, vaikka tavaroita olikin usein hukassa. Myöhemmin sairaanhoitajana minä todella pelkäsin hänen liikkumistaan puukengillänsä alas/ylös kellariin. Ainainen pelko oli kynttilöiden polttaminen tiloissa, joissa veti, oli tekstiilejä ja hyvin paljon kuivia kukka-asetelmia sekä yhdessä vaiheessa maatilaltamme tuotuja heiniä ja olkia.

Omakotitalossamme Vihdin Olkklalla Tyyty organisoivat talon sodanjälkeisen sisustuksen lähes uusiksi. Maalattiin vanhaa ja teetettiin tupakeittiöön uutta. Vokki-Virkki tuotti tekstiilit, jotka olivat Tyyryn suunnittelemaa. Aikaansaannoksia kuvattiin Omin käsin lehteen.

Virkki käsityömuuseo, Merikannontie 3, Aunus-nurkkaus

Ulkomaalaiset vieraansa Typy toi tutustumaan suomalaiseen maaseutuun ja karjalaiseen ruokakulttuuriin. Sopi se meille tai ei. Vieraskirjamme vilisee nimikirjoituksia. Hänellä oli lähes pakko-

mielle päästä rantasaunaan ja uimaan sekä soutelemaan.

Typy oli ihana ja ... raivostuttava. Vietimme iltaa Mikonkadulla kotonamme balettitanssija Aku Ahjolinna kans-

sa, kun Tyy soitti ja kertoi olevansa yksinäinen: "Tulkaa tänne!" Niin siirryimme tarjoilut mukanamme Merikannon-tien makuuhuoneeseen, jossa Tyy lepäili vuoteellaan ja tarjoilu pelasi. Iita kului varsin mukavasti sängyn ympärillä.

Kun työpisteeni Ylioppilaiden Terveystieteiden keskuksen Terveystieteiden osastolle muutti 1971 Töölönkadulle, kävivät työtoverini usein Tyyn luona etsimässä jotain erikoista.

Kaikki kertoivat joutuneensa töihin ...

Tyy rakasti arvo- ja ammattinimikkeitä. Hän käytti niitä aina esitellessään henkilöitä. Olin aina raivostuttavasti johtava hoitaja, en Aune. Jos ei nimikettä löytynyt, löytyi aina korvaava kiertotie: "Sen ja sen sukua" jne.

Olimme samanaikaisesti 6.12.1995 juhlimassa itsenäisyyttä Presidentin linnassa ja 19.7.1997 Kultarannassa Martti Ahtisaaren 60-vuotisjuhlassa. Tyy osallistui vielä Martta-äitini siunausti-

laisuuteen 1998 pyörätuolissa istuen.

Muistelemme hyvin usein Tyyä, paljon kärsinyttä, paljon kokenutta ja paljon saavuttanutta henkilöä. Joka vuosi, kun niittyvillä ja suopursu kukkivat on Tyy luonamme. Niitä hän halusi aina, eikä uskonut ettei luonto joka vuosi tuota esittelykelpoista kukintaa. Juuri puhjenneet koivut ja kielot kuuluivat samaan kategoriaan. Isäni yritti selittää Tyylle, ettei

Sakkolan puuvun esittely
juhlaseminaarissa 2007.

koivikkomme koskaan ehdi kasvaa, kun tietynmittaiset nuoret koivut vaeltavat Merikannon tielle.

Sain lahjaksi Tyypyltä Tuuterin kansallispuvun ehdolla, että osallistun sen kanssa kaikkiin hänen tilaisuuksiinsa.

Kun työpisteessä vietimme kansainvälistä seminaaritilaisuutta olivat vastaanottavat emännät pukeutuneet kansallispukuihin, joita kerättiin Tyyn avustuksella kymmenkunta. Äidilläni oli Sakkolan puuvun ensimmäinen versio.

"EI TÄNNE NUKKUMAAN OLE TULTU!"

Tätini Tyyne-Kerttu Virkki, eli Tyy-täti ja myöhemmin Tyy, oli ns. "sirokaja natura" eli laaja sielu. Seurallinen, vilkas ja valloittava persoona, mutta myös ristiriitaisia tunteita herättävä. Erilaisen perinnetilaisuuksien valmisteluvaiheessa hänessä ilmeni kiireen aiheuttamaa kärsimättömyyttä ja kiivautta. Hän oli uskomattoman tehokas ja utelias sekä kiinnostunut kaikesta. Isäni Lorenzo Meloni kuvasi häntä, että "Tyyllä on kollikissan luonne".

Pieni matkamuisto

Joskus 1980-luvulla Tyy kutsutti itsensä ja minut Martti Ahtisaaren luokse New Yorkiin tämän ollessa YK-tehtävissä. Tyy oli tuolloin n. 75 vuotias. Hän kertoi tutustuttaneensa Ahtisaaren vanhemmat toisiinsa. Ahtisaaren isoisä oli Tyyne-Kertun isän omistaman sahan johtajana.

Pitkän lentomatkan jälkeen (HKI-New York) minä, n. 30 vuotias, olisin halunnut levätä. Mutta Tyy kivahti: "Ei tänne nukkumaan ole tultu!" Menimme sitten Ahtisaarten kanssa italialaiseen ravintolaan syömään, Ohjelmassa oli n. 3 museota päivässä – eivätkä ne olleet mitään pieniä museoita. Eräässä museossa meille tarjottiin pyörätuolia käyttöön ja asiat alkoivat luisua. Saimme aina siitä lähtien pyörätuolin käyttöömme. Tutustuimme myös YK:hon, jossa pyörätuoli oli niinkään käytössä, ja kuljettajana toimi itse Martti Ahtisaari.

Typyn tarmoa ja sisua kuvasi, ettei hän ollenkaan kaivannut ruokaa, mutta mukautui sitten kun minä ehdotin lounastaukoja.

Paluulennolla Helsinkiin Tyy luki lehtiä koko matkan, kun minä torkuin.

Hän havaitsi lehdessä ilmoituksen Uspenskin katetdraalissa tuloiltana pidettävästä konsertista ja olisi halunnut mennä sinne. En kuitenkaan innostunut asiasta.

Kun olin lapsi Tyyty-täti oli minulle vähän etäinen ja pelottavakin. Mutta aikuisena, kun opin tuntemaan häntä paremmin, hänestä tuli läheinen ja erittäin rakas ihminen. Olen hänelle paljosta kiitollinen ja muistelen häntä kaivaten.

Eeva Meloni on Tyyne-Kerttu Virkin Mirja-sisaren tytär

MARJA-LIISA MELONI

TYPY OLI MUSIIKILLISESTI LAHJAKAS LAPSI

Tyynne-Kerttu eli Tyyppi oli musiikillisesti lahjakas lapsi, joka soitti pianoa ja lauloi esiintyen koulussa Sakkolassa. Hän kertoo musikaalisuuden periytyneen Maria-äidiltään. Mutta myös isä Victor Virkki osasi laulaa.

Tutustuin tulevaan mieheeni, Tyynne-Kertun kummipoikaan, Esko Meloniin kesällä 1966, jolloin hän toi minut kotiin KY:ltä ylioppilastansseista Tyypiltä lahjaksi saamallaan skootterilla. En tarkalleen muista, milloin tapasin tämän kummitäidin, mutta epätarkasti muistan miten taisi Karjalatalossa olla jotkut isot juhlat, joihin Tyyppi pyysi minua säestämään erästä oopperalaulajaa, joka esitti siellä Merikannon komean sävellyksen Laatokka. Taisin vielä silloin opiskella Sibelius-akatemiassa mu-

siikinopettajaksi, joten rohkeasti suostuin säestystehtävään. Muistan etupenkissä istuneiden kauniit kansallispuvut, Tyypillä Sakkolan äyrämöispuku ja muistan papin valkoiset liperit. Sali oli aivan täynnä yleisöä. Juhlan loputtua oltiin eteisessä, ja Tyyppi pyysi minua hakemaan unohtuneen käsilaukkunsa salista penkin alta. Menin etsimään laukua, mutta en löytänyt sitä mistään. Sain kuulla kunniani, vaikka tunsin olevani syytön laukun häviämiseen. Kaikesta päätellen laukku lopulta löytyi.

Saimme mieheni kanssa kolme poikaa Carlon, Juliuksen ja Mariuksen, jotka olivat ahkerasti mukanaamme Tyypin Virkki Käsiyömuuseon tilaisuuksissa kuusenkoristajaisissa, kuusenkaristajaisissa, virpojaisissa, jne. Carlo ja Julius

lauoivat äidin säestyksellä, Carlo soitti myös viulua. Vihannes-laulu oli 4-vuotiaan Mariuksen pravuuri, josta tuli paljon kiitosta, jopa USA:n suurlähettiläältä Keith Nyborgilta sekä hänen suomalaissyntyiseltä vaimoltaan Raija-Lee-na Nyborgilta.

Typyllä oli ilmiömäisen taitava kyky löytää esiintyjä eri tilaisuuksiin laulajia, pianisteja, viulisteja jopa kuoroja,

Maija-Liisa ja Esko Meloni

haitarinsoittajia, kanteleensoittajia sekä myös lausujia. Pianisteina toimivat ainakin Hilpi Leino-Kantola, Svetlana Koysceva, Liisa Pimiä ja Marja Väisänen, joka on Toivo ja Alma Kuulan ainoan tyttären Sinikka Kuula-Marttisen tytär. Tyyne-Kerttu oli itse ollut v. 1926 Alma Kuulan oppilaana. Laulajia oli monia Raita Karpo, Lahja Hämäläinen, Toini Virkki, Pirkko Talola, Viipurin lauluveikot johtajanaan Martti Neuvonen, Julius Meloni aikuisena ja varmaankin monia muita.

Kapellimestari Kari Tikka esiintyi perheineen sekä Espoon puhallinorkesteri. Muistan myös uskollisen viulistin Aaro Asikaisen. Kälyni Eeva Meloni sekä Helena Autio-Meloni toimivat myös monipuolisissa musiikillisissa ym. tehtävissä. Väinö Purjeen lausuma Aale Tynnin Kaarisilta kuului myös Tyyryn juhliin. Liana Kaarinan muistan myös esittäneen lausuntaa.

Virkki Käsityömuseo järjesti 17.3.1997 Oopperan Almi-lämpiössä Kertunpäivät, joista löysin muistorikkaan oh-

jelmaesitteen. Juontajina olivat opetusneuvos Raili Malmberg ja valt.maist. Tarmo Jantunen. Surasi kulttuuritoimenjohtaja Birgit Jaakolan hanurinsoittoa, Julius Melonin laulu sekä kukkais-tyttöinä Eeva ja Lina Meloni. Tämän jälkeen esiintyivät Raita Karpo, laulu ja Pirkko Talola, laulu. Heitä säesti Hilpi Leino-Kantola, piano. Seppo Laamanen, sello sekä Liana Kaarina lausunta. Lopuksi olin tuonut Nummelan lukion oppilaitani esittämään parhaat palat heidän musiikkikavalkadistaan.

Yllätyksiä ja tervehdyksiä ympäri maailmaa mm. Eestistä. Yhteislauluja johti nimipäiväsankari Tyyne-Kerttu itse.

Sukulaisvierailu tehtiin 19.7.1997 keväällä 90-vuotta täyttäneen Typyn kanssa Kultarantaan presidentti Martti Ahtisaaren ja rouva Eeva Ahtisaaren kutsu-
mana. Tyyppi istui ruokailussa presidentin vieressä kunniapaikalla ja me mieheni kanssa viereisessä pöydässä. Vierailun loputtua Tyyppi olisi vielä halunnut jäädä tutkimaan sisätiloja, mutta pää-

simme lähtemään, kun lupasimme viedä Typyn kotimatalla Turkuun Vänö Aaltosen museon näyttelyyn. Museossa Tyyppi sai esiintymistaidoillaan museon johtajan tai intendentin esittelemään meille näyttelyn sekä antamaan kaksi kallista näyttelykirjaa mukaan. Illalla tultiin kotiin Merikannontielle, me miltei 40 vuotta nuoremmat olimme väy-
neitä päivän tapahtumista. Tyyppi 90v. meni tyytyväisenä parvekkeelle istumaan ja sanoi huokaisten: "Miten te kestätte minnuu!" Se jäi mieleen ja riisui meidät täysin aseista.

Vielä 2.12.1998 Tyyppi halusi päästä Taideteollisuusmuseossa avattuun mielenkiintoiseen näyttelyyn: Koruja ja diplomatiaa. Näyttely esitteli Yhdysvaltojen ulkoministerin Madeleine Albrightin koruja. Niin kiinnostunut Tyyppi oli koruista, että hain hänelle tuolin, jolla hän voi istua ja katsella koruja läheltä. Luin jokaisen korun tarinan ja siirsin sitten tuolia seuraavan korun kohdalle. Tyyppi nousi välillä nojaamaan seinään. Katselu kesti kauan, mutta sen

jälkeenkin Tyyne halusi vielä mennä Virkki säätiön kokoukseen, joka oli siinä vieressä. Tyyne oli silloin säätiön kunniapuheenjohtaja. Virkki säätiön varsinaisena puuhenjohtajan toimi Taide-
teollisuusmuseon johtaja fil.maist, Jarno Peltonen. Kokouksen loppuun asti Tyyne ei enää jaksanut olla. Vein hänet kotiin ja hoidin kaikki nukkumisseremoniat. Ikinä ei unohdu se vaanha ohut villatakki, joka lopuksi oli pantava Tyypyn ylle. Se oli pehmeä ja reikiä täynnä, mutta varmaan rakas.

Seuraavana vuonna 1999 Tyyne mursi lonkkansa ja joutui Marian sairaalaan. Sieltä hänet siirrettiin vähitellen Koskelan sairaalaan, josta ei enää päässyt kotiin, vaikka sitä kovasti pyysi ja toivoi. Kummipoika Esko oli 20.11. 2000 aamulla ajamassa työasioissa Lahteen ja ajatteli poiketa sairaalassa katsomassa Tyynettä. Hän meni tätinsä huoneeseen ja kutsui vuoteessaan rauhallisesti makavaa Tyynettä, joka ei enää vastannut.

Tyyne-Kerttu Virkin hautajaiset olivat Temppeleaukion kirkossa 15.12.

2000. Siunauksen toimitti Pentti Simojoki. Kirkossa lauloi poikani Julius Meloni Oskar Merikannon Rukouksen. Kirkko oli täynnä sukulaisia ja ystäviä. Mukana olivat myös presidentti ja rouva Ahtisaari.

Olen ikääntyessäni oppinut arvostamaan Tyynettä-Kerttua yhä enemmän. Ihailen vieläkin hänen monia taitojaan, hänen tapaansa ottaa tila haltuun, esitellä ihmisiä toisilleen, muistaa nimet ja tittelit, saada ihmiset rentoutumaan omalla karjalaisella välittömyydellään ja huumorillaan, viedä omaa asiaansa sinnikkyydellä eteenpäin välittämättä takaiskuista, järjestykykyään, rohkeuttaan, jääräpäisyyttään, kykyään olla valittamatta sekä sitä käsittämätöntä energisyyttä.

Käsityöneuvos Tyynettä-Kerttu Virkki (5.6.1907 – 20.11. 2000) oli mieheni Esko Melonin kummitäti ja hänen äitinsä Mirja Melonin os. Virkki vanhempi sisar.

RAILI MALMBERG

LINTU HÄN ON, KEVYT JA HAURAS

”Miten pieneksi hän on käynyt!” Pala nousee kurkkuuni katsellessani häntä, ystävääni, vanhusten kroonikko-osaston vuoteen pohjalla.

Kuin lintu hän on, kevyt ja hauras, siipirikko lintu. Takana on yhdeksänkymmentä vuotta kovaa elämäntaivalta. On orpoutta, evakkoon joutumista ja taistelua vaikean vamman voittamiseksi, taistelua, jossa lahjakas karjalaistytö sisunsa avulla selviytyy voittajaksi ja etenee elämänurallaan käsityönopeuttajaksi, mallisuunnittelijaksi, päätoimittajaksi ja oman museon perustajaksi.

Elämän kiihvastahtinen karuselli on nyt kokonaan pysähtynyt hänen kohdallaan; hän on enää vain yksi kroonikopotilas muiden samankaltaisten joukossa, suuressa hoitolaitoksessa, kokonaan toisten ihmisten armoille jääneenä.

Jo ovelta hän huomaa minut ja ilo

syttyy hänen silmiinsä. ”Joko sinä nyt tulit viemään minut kotiin?” kysyy hän heti alkajaisiksi. On kuin joku sammuttaisi lyhdyn hänen sisällään, kun hänen jälleen kerran on kohdattava karu toisuus: kotiin ei ole enää palaamista.

Tuntuu lohdulliselta, että kerta kerralta jää lyhyemmäksi se aika, jolloin hän pysähtyy suremaan tämän päivän todellisuutta. Yhä useammin hänen ajatuksensa karkaavat kauas Karjalaan, lapsuusmaisemiin Sakkolaan, sinne missä tuntuu aina olevan kesä ja lämmin ja kaikissa muistoissa ilon kimallus. Tai sitten hän kuvittelee olevansa juuri lähdössä rakkaaseen käsityömuuseoonsa, jonka kokoelmien täydentämistä ja parantamista hän väsymättömästi mielessään suunnittelee.

Hän on onnellinen, kun joku istuu lähellä, pitää kädestä ja kuuntelee hän-

tä. Hänellä on kova ihmisen ikävä.

Sama ikävä, sama kipeä tarve tulla kuunnelluksi, syötetyksi, juotetuksi ja autetuksi – varteenotetuksi ihmisenä, eikä vain pelkkänä pakettina sängyn pohjalla – on tuhansilla muillakin Tyyne-Kertun kaltaisilla vanhuksilla.

Kaikilla vain ei ole ystäviä ja omaisia, jotka tulisivat luo. Miten autioksi ja hyljättyksi heidän täytyykään tuntea elämänsä ehtoo laitoksissa, jossa jääkylmän yhteiskunnan tehokoneisto on käynnistänyt äärimmäiset säästötoimet vanhusten kustannuksella.

Kuka nostaisi äänensä heidän puolestaan, joiden oma ääni ei sängyn pohjalta kuulu? Kuka olisi valmis panemaan itsensä likoon inhimillisyyden puolesta?

Julkaistu Kotimaa-lehdessä 7.1.2000

RAILI MALMBERG

MUISTOSANAT

TYYNE-KERTTU VIRKILLE

Tyyne-Kerttu on poissa.

Me olemme kokoontuneet tänne rakentaaksemme muistoistamme kaarisillan, joka ” syvyyden ylitse valoa säteilee ”, sillan, joka vie meidät vielä kerran lähelle häntä, poisnukkunutta.

Meillä kaikilla on oma Tyyne-Kerttumme, oma muistikuvamme siitä, minkälainen hän oli, tuo karismaattinen karjalaisnainen, jonka elämäntarina on niin uskomaton, että, jos joku kirjailija sen meille kertoisi romaanissaan, me sanoisimme, että stop tykkänään!, joku tolkku se sentään täytyy mielikuvituksellakin olla!

Sillä niin mielikuvitusellisen rikaspiirteinen Tyyne-Kertun elämä oli, niin monikerroksinen hänen elämäntyönsä, että se piti sisällään monta rinnakkais-

ta, päällekkäistä ja peräkkäistä elämäntyötä. Tämän määritelmän olen lainannut puheesta, jonka opetusneuvos Antti Henttonen piti ystävälleen Tyyne-Kertulle tämän täydessä 75-vuotta. Ja kun Henttosen Antti tunnetusti on jänti ja puheistaan tarkka mies, hän myös perusteli väitteensä – ja todisti, ettei syyllistynyt ylisanoihin Tyyne-Kertun saavutuksia kehuessaan, esittämällä seuraavanlaisen ansioluettelon:

”Sinä, Tyyne-Kerttu, olet käsityönopettaja ja kotiteollisuusopettaja. Olet tehnyt pedagogin elämäntyön.

Olet päätoimittaja. Olet tehnyt pitkän, tuloksellisen lehtimiehen elämäntyön.

Olet kotiseututyön tekijä ja perinteen tallentaja. Olet tehnyt arvokkaan

yhteiskunnallisen elämäntyön.

Olet perinteen pohjalta uuden luojana. Olet tehnyt taiteilijan elämäntyön.

Olet organisoinut alasi toimintaa Itä-Karjalassa ja Eestissä. Olet tehnyt sukulaiskansojemme keskuudessa arvokasta heimotyötä.

Olet yksityisyrittäjä. Olet tehnyt liikenehän elämäntyön.”

Mikä huikea eläntyö yhden ihmisen tekemäksi! Mikä mahtava matka äiditömästä, lonkkavikaisesta sakkolalaistytöstä edellä kuvatut mittasuhteet täyttäväksi valtakunnalliseksi vaikuttajaksi ja suomalaisen käsityön voimahahmoksi!

Haluan esittää tässä lyhyen yhteenvedon siitä, mitä Tyyne-Kerttu minulle elämällä on opettanut.

Ensinnäkin hän opetti minut oivaltamaan, että henki on enemmän kuin aine; että antiikin viisaiden väite ”terve sielu terveessä ruumiissa” ei välttämättä sisällä koko totuutta. Jos ihmisellä on kyky innostua ja syttyä uusiin asioihin, jos hänellä on uskallus nähdä huimiakin visioita - toisin sanoen, jos

hän on henkisesti palava, jos hänen henkensä lentää – silloin eivät mitkään fyysiset vajavaisuudet pysty sitä lentoa estämään, eikä mikään ikä sitä palavaa liekkiä sammuttamaan!

Toiseksi: Tyyne-Kerttu opetti minut näkemään kauneutta sellaisissakin asioissa, joissa en sitä osannut aikaisemmin nähdä.

Hänessä oli aikamoinen annos Pussisen akkaa, tuota Haanpään maanmaaniota naisihmistä, joka ajatteli, että ”aina on enemmän villaa kuin vilua, runsaammin vettä kuin likaa!” Enemmän on kauneutta kuin rumuutta, on Tyyne-Kertun täytynyt ajatella kerätessään ympärilleen käsityömuseoonsa taltioimat esineet.

Pussisen akan lailla Tyyne-Kerttu osasi ottaa ilon irti pienistäkin asioista. Kaiken työnryскеen keskellä hän päästi ”helakoita nauruja suomalaisen köyhyyden höysteeksi!” Kyvyssään iloita vaikeiden asioidenkin keskellä Tyyne-Kerttu oli uskollinen oman karjalaisuutensa naisten uljaille perinteille: ” ilo

pintaan vaik syän märkänis!”

Kolmanneksi: Tyyne-Kerttu on ollut minulle todellinen oppiäiti sisukuudessa ja peräänantamattomuudessa. Konkreettisin esimerkein hän osoitti minulle, että toiveista voi tehdä totta, jos on riittävästi sisua, jos ei suostu antamaan periksi!

”Toive lentää, teko kulkee jalan. Siksi ne niin harvoin kohtaavat”, sanotaan. Tyyne-Kertulla ne kohtasivat, toive ja teko; ehkei aina, mutta usein.

Kun hänellä oli jokin unelma, haave, toive, idea – hän keskitti kaiken tarmonsa ja sisunsa – eikä kumpaakaan totisesti ollut vähän – unelmansa toteuttamiseen. Hän pani toimeksi ryhtyi tekoihin – ja pani toisetkin tekemään! Meitä on monta, jotka Tyyne-Kerttu on saanut tekemään aivan uskomattomia asioita – pelkän karismansa ja persoonallisuutensa voimalla.

”Työllä ja ajalla saa vaikka tädetkin taivaalta!” sanoo suomalainen sananparsi. En tiedä montaakaan ihmistä, jotka olisivat osuneet lähemmäksi tämän sa-

nanparren totuutta kuin Tyyne-Kerttu!

Johannes Linnankosken sanoin: ”Ei ole muuta ikuista maailmassa kuin työ! Kuka työn jumalia palvelee, hän seisoo pää koholla ajan tuulissa, ja vaikka hävityksen pyörä hänet murskaisikin, hän elää töissäänsä ja vielä raunioiltansakin julistaa: Minä olen kerran ollut!”

Tyyne-Kerttu on kerran ollut – ja olemaan hän myös jää! Hän jää elämään töissäänsä ja meidän muistoissamme. Kiitetty ja siunattu olkoon Tyyne-Kertun muisto.

Pikku Kerttu

*Mä Kerttusen näin, mä Kerttusen näin,
Kerttusen kylätiellä mä näin.*

*Mä Kerttusen näin, mä Kerttusen näin,
Näin hänet kylätiellä.*

Ja päivää se kesän hellettä loi ja tuuli se tuomen tuoksua toi,

*Hän berttainen ol kuin aamulla koi,
Kun tepsutti kylätiellä.*

N:o 1
• 1944 •
HINTA 18:-

Quin käsin

VIERASKIRJAT 1997-1999

Vuosi 1997

Vieraskirja alkaa 17.3. Kertun-päivän ohjelmalla ja vieraiden nimelistalla. Kertun-päivää vietettiin Kansallisoopperan Almi-lämpioissä. Esiintyjät olivat Raita Karpo karjalaisin lauluin, sellisti Seppo Laamanen Merikannon ja Sibeliuksen sävelin. Näyttelijä Liana Kaarina esitti Katri Valan runoja, oopperalaulaja Pirkko Talola Merikannon lauluja. Laulajia säesti pianisti Hilpi Leino-Kantola, ja tilaisuuden juonsi Raili Malmberg. Lopuksi musiikinopettaja Marja-Liisa Melonin johdolla Nummelan lukion oppilaiden 20 henkinen ryhmä esittivät Tango- ja valssikavalkadin. Tilaisuus oli Tyyne-Kerttu Virkin juhlavuoden avaus ja hänen ystäviään oli paikalla yli sata henkeä.

4.6. 1997 Tyyne-Kerttu Virkki -säätio avasi Mechelininkatu 28 b A osoitteessa Virkki Käsityömuuseon Gallerian. Esillä oli Tyyne-Kerttu Virkin Elämän-

työ-näyttely, jonka Epe Kerminen oli tehnyt alun alkaen Porvoon Savilinaan 1995. Sekä toisessa huoneessa Vihdin käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen töiden näyttely. (SLU)

5.6.

Tyyne-Kerttu Virkin 90-vuotisjuhlan vastaanotto pidettiin Töölön Torpalla.

Paikalla oli n. 200 Tyyne-Kerttu Virkin ystävää ja Tasavallan presidentti puolisoineen kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan. Tilaisuudessa julkistettiin Tyyne-Kerttu Virkin muistelmateos Elettyä elä-

mää Tyyne-Kerttu Virkki 90 vuotta 5.6.1917–5.6.1997. Toimittaja Mauri Muttonen oli haastattelemassa Tyyne-Kerttua 15.30 suorana radiohjelmaansa.

* * *

Tyyne-Kerttu Virkin elämässä kesäisin keskeisellä sijalla oli aurinkoinen asunnon parveke. Hän oli teettänyt sinne kiinteän kalustuksen: penkin, jossa voi olla puoli-istuvassa asennossa, pieni pöytälevy, joka käytössä nostettiin tukeen varaan samoin yksi istuin. Hän esitteli kerran minulle, miten hän ottaa parvekkeella aurinkoisina päivinä alasti aurinkoa. Hänellä on yllään kotitakki, joka on helppo, mikäli vieraita tulee, pujottaa ylle. Penkille on levitetty lammasvällyt, johon voi kokonaa kietoutua, jos aurinko menee pilveen. Penkin ja sen varusteiden suojaksi sateen varalta oli iso muovi, joka vedettiin sen päälle. (SLU)

16.6.

Apuraha Tyyne-Kerttu Virkki-säätiölle 7000 mk. Näyttelyn järjestämistä varten Virkki Käsityömuuseon kokoelmista.

15.7.

Helena Autio-Meloni
Hellepäivän vietossa (parvekkeella) alastomana Tyyne-Kertun kanssa. Kiitos taas kerran inspiroivasta seurasta!
Helena

17.7.

Aune Kerminen Pyykki on pesty + Tyyne-Kerttu myös.

19.7.

Presidentti Martti Ahtisaaren ja rouva Eeva Ahtisaaren kutsusta kultarannassa Tyyne-Kertun ja Eskon kanssa sukulaislounaalla.

Onnistunut iloinen päivä. Oli hauska nähdä Typy Martti Ahtisaaren vauhdikkaassa golfauton kyydissä. Marja-Liisa Meloni

26.7.

Lähdössä Martta Ritvasen nimipäiville Itäkeskukseen. Luomumansikoita viemisenä. T-K aina yhtä virkeä tähän kuin muihinkin lähtöihin.

Lämpimänä kesäpäivänä Siiri Valli

13.8.

Tyynne-Kertun kanssa Linnanmäellä veteraaneille järjestetyssä juhlassa. Siiri Valli

22.8.

Martta Karosen (o.s. Valkonen) serkkuni muistoa kunnioittaen. Vihdissä siunaustilaisuus klo 14. Olkkolassa muistotilaisuus.

Aune Kämäräinen vei siunauskappeliin, Matti Karonen toi kotiin Olkkolasta.

6.9.

Prinsessa Dianan siunaus klo 13 (TV:ssä) Irja Liuksialan kanssa

16.9.

Kesän viime ruusunkukan nappasin pehkosta pihalta - Kurjet juuri aurana yli, vaikka itkuraidat rannassa lehvillään laulavat vielä - Kesä menee uinumaan kunnes kevään ylösousemus ihanaan valoon houkuttaa kiittämään ja ylistämään Häntä joka On.

Tänään vielä syksyssä iloisesti Tyynne-Kertun luona Raita, joka rannalla kasvaa

18.8.

Karjalatalolla Tyynen päivät Leila Peiponen ja Valto A. Peiponen Lämpimät onnitelut

25.9.

Mukava saunahetki Tyynne-Kertun kanssa, Leila Renfors

29.9.

Suomen sotaveteraaniliitto 40 vuotta Hartvall Arenassa

30. 9.

Tee-Koon kanssa kirjelmää laatimassa. Ihmeellinen energia ja vauhti ei ole näyttänyt hänessä laantuneen toteaa Siiri Valli

20.10.

Akateemikko Ystäväni Aale Tynni-Haavio siunaustilaisuus Temppeliaukion kirkossa. Minnat kutsuttiin, ja muistotilaisuus Sipulissa

25.11.

Kiitolliset kolme vierasta Espoosta. Koitoisessa taiteen tempelissä, jonka ikkunasta jo aukeavat taivaalliset näköalat. Siunausta ja pitkää ikää toivottaen talon ehtoislle emännälle. Anna-Liisa Leino, Jouko I Leino

Parhaimmat kiitokset Kauko Pyykönen

Hilpi Laine-Kantola ystävydestä kiittäen. Vielä Monta onnellista vuotta toivottaen

29. 11.

Uspenskin katetraalissa Udmurtin kielisen raamatun julkistaminen
Metropoliitta Leo
Tukena Helka Laja

1.12.

Suomi 80 v Finlandia talolla. Avusti Helka Laja

2.12.

Villen saunassa teatteriesitys Taide. Avusti Kaisa Rönkkö

3.12.

Ei ketään (Karjalatalon museolla)

6.12.

Olimme Tyyne-Kertun kanssa Karjalatalolla Karjalan liiton Itsenäisyyspäivän juhlassa. Erkki Toivanen puhui kulttuurishistoriallispainotteisesti. Mainitsi Karjalan palauttamisen tärkeyden. Valto A Peiponen

Vuosi 1998

9.12.

Yhtyneet Kuvalehdet Seniori-ilta. Heino Ilta

11.12.

Suur-Helsingin Kalevalaisten Naisten Puurojuhla. Valto A Peiponen

* * *

Joulun aikaan on paljon vieraskäyn-
tejä mm. : Raili Malmberg. Valto A Pei-
ponen, Raita Karpo, Hilikka Laja, Esko
Carpén, Anneli Yrjänäinen, Martta Rit-
vanen, Hillevi Lehtonen, Sirkka-Liisa
Uutela ja Olli Ravela

24.12.

Joulun viettoon aattona nouti Erkki
Meloni.

Kaikki joululaulut ja herkullinen
ateria viinien kera. Hei kaikki tonttu-
ukot hypykää.. Kiitollisena Typy

30.1.

Taideteollisuusmuseon ystävät ry, tilai-
suus museon muuton jälkeen remon-
toituun rakennukseen Korkeavuoren
kadulle. Loistava tilaisuus.

14.2.

Ystävän päivä

Jääkärit 80 vuotta Kampin palvelukes-
kus. Mukana Hilikka Laja ja Kalevi Man-
ninen

* * *

Juhlavuoden 1997 jälkeen Tyyne-
Kerttu kirjoittaa vieraskirjaan yhä
enemmän omia merkintöjään päiväkir-
jan omaisesti. Vieraiden käynnit vähe-
nevät. Aamuisin hän aloittaa rukouksin
ja mielialaa nostattavin ajatelmin. Mie-
lessä pyörii myös paljon lauluja, joita
hän ehkä lauleskelee. Hän merkitsee
usein myös radion ja TV:n ohjelmia,
joita on seurannut mm. Jumalanpalve-
luksia, musiikkiohjelmia, myös hiihto-

kilpailuja, joista merkitsee mitalit ylös!

Heti vuoden alusta hän kokoaa työryhmää suunnittelemaan tulevaa Kertun-päivän tilaisuutta . (SLU)

20.2.

Eläköön Tyy, jonka henki on vahva ja ikinuori ja esimerkkinä meille nuoremmille ja heikommille

Halauksin Eeva

23.2.

Mielenkiintoisesta keskusteluhetkestä kiitos!

Kevättä odotellessa Siiri Valli

17.3.

Kertun-päivän tilaisuus Kansallisoopperan Almi-salissa

Ohjelmassa:

Haitari: Birgitta Jaakola Porista

Huuliharppu: taiteilija Raimo Sirkiä

Haitari: lentoemäntä Marja Sumari

Yllätys, yllätys yllätys

Sibelius-Akatemian Kansanmusiikkiosastolta

Teppo Revon tuohitorvet Virkki Käsiyömuseon kokoelmista

Jouhikko: harvinainen suomalainen soitin laivanrakennusinsinööri Jouni Arjava

Laulaja Raita Karpo: Vain pieni kansanlaulu

Melonin suvun esittely, huilun esittely ja soitto: FK Eeva Meloni, DI Esko Meloni ja mus.lehtori Marja-Liisa Meloni, pojat Carlo, Julius ja Marius

Erkki Meloni ja FM Helena Meloni, lapset Lina ja Antto

juontajana konsultti Väinö Purje

Piirileikkiä lopussa

Paikalla oli n. 40 Tyyne-Kertun lähimpiä ystäviä.

7.4.

Valto Peiponen vei pankkiin ja ranskalaiselle koululle Kansallismuseon Topelius 100 v näyttelyyn

4.6.

Omin käsin lehden näyttelyn avaus
Virkki Käsitömmuseon Galleriassa.

Näyttelyn oli koonnut Raili Malberg ja sen avasi Virkki Käsitömmuseon suojelija rouva Eeva Ahtisaari.

Paikalla oli n. 40 henkeä.

5.6.

Tyyne-Kerttu Virkki 91 vuotta

Vastaanotto Rajasaarentie 6, Melontakeskus paikalla noin 30 Tyyne-Kertun ystävää.

13.6.

Veljen Leo Virkin 75 vuotisjuhla Ori-mattilan Rantamäessä. Erkki Meloni vei Tyyne-Kertun tilaisuuteen

19.6.

Juhannusaatto

Katsotaan seurasaren kokkoja naapurin kanssa

30.6.

Kaija Haltia tutki terveydentilani sota-veteraanikuntoutusta varten.

Siiri Vallin kanssa toriostoksilla: kukkia parvekkeelle ym.

Esko Meloni lähti Egyptiin 2 vuodeksi.

7.7.

Sydänlämpimien, arvokkaiden muistojen parissa Tyyne-Kertun kämmenellä Sirpa Sivori-Asp

17.7.

Seurasin TV:stä tsaariperheen siunausta Pietari Paavalin kirkon kappeliin.

19-20.7.

Eestiläiset ystävät kiittävät vieraanvaraisuudesta

24.7.

Lämmin kiitos viehättävästä juttu- ja kahvihetkestä. Taivaan Isän siunausta työllenne. Lempi ja Helvi Hartikka

25.7.

Tyyne-Kerttu kirjoittaa muistosanat kurssitoverilleen H:gin käsityöseminaarista v. 1929:

Tuulikki Sinkko s. 15. 9. 1907

Hän oli omanarvon tunteva ja ylpeä ammatistaan Oulunkylän yhteiskoulun opettajana. Siunaustilaisuus Hietanien siunauskappalissa .

26.7.

Taxi Petri Paavilainen haki klo 11 ja toi klo16. Käytiin katsomassa Valkoisessa salissa Ilja Repinin näyttely. Mukana tait. Hilkka Jarva

7.8.

Kuha-kalan toi Petri Paavilainen. Oli Hyvää.

19.8.

Aurinkoparveke kutsuu.

21.8.

Sain kimppuun kesän viimeiset kukat ilahduttamaan mieltäsi. Kiitos kahvihetkestä ja onnekkaita tulevaisuuden suunnitelmia Sinulle Tyyne-Kerttu toivoo Sirkka-Liisa

Loru:

”Helena Tiinus
luokan priimus
kymmenen miinus.”

Opetti Isäni Usko Maasalo lapsilleen.
Sakkolan muistoja
kiittäen Eila Mattila

18.9.

Karjalatalolla Tyynen päivät
Lempi Hartikka, Siiri Valli, Talvikki
Lausala, Eeva Meloni.

Tauno Jaatinen toi kauniin kimpun
kukkia ja kertoi Kiinan-matkastaan.

Lempi leikitti ja lauloimme. Joimme ni-
mipäiväkahvit Hanna Tynkkyläisen
korvapuustien kanssa.

Petri Paavilainen haki ja toi kotiin

21.9.

Joel ja Maija Nokelainen iltateellä Tyy-
ne-Kertun luona. Ihana koti, täynnä
ihania tavaroita ja muistoja!

22.9.

Kemijärveltä Kaija Karppinen soitti –
lähettää marjoja.

24.9.

Riihimäki Viestimuseo, Olavi Hairan
jättityö, 17 huonetta täynnä Suomen
historiaa. Taiteilija Helena Tynellin
elämäntyö 1946 – 1998
Lasimuseossa avajaiset

25.9.

Maailma on niin laava ... tämä taas to-
dettu, kun Tyyne-Kerttu kertoi matkas-
taan Riihimäelle. Maijukka Paulaharju

29.9.

Olli Ravela tuli tekemään lahjoituksen:
Malleja kutomatöihin/ Laila Karttu-
nen, mukana Sirkka-Liisa, (eli äitinsä
tekstiili-insinööri Eeva Ravela lahjoitti!
/SLU)

30.9.-14.10.

Veteraanikuntoutus alkaa. Siiri Vallin
kassa Turun Ruissalossa.

Kohti länttä suuntaamme tänään,
Petri Paavilainen

19.10.

Hei Typy

Oletpa edelleen sama lujatahtoinen,
energiaa pursuava, ihailtavan utelias
elämälle. Me muut olemme huonom-
masta puusta veistetyt.

Tulen ehkä ensiviikolla tekemään jo-
tain talkoohommia.

Kiitos ja halaus Eeva Meloni

29.10

Lasipalatsissa Hyväruoka. Siiri, Petri ja T-K

12.11.

Kaisa Rönkkö : Pyykki 7 tuntia

21.11.

Kansalliskuoro 90 vuotta, illalliskortti

14.12.

Parvekkeella maisemaa ihailemassa. Kävivät Kari sekä Ella 4-vuotta.

Hyvää joulun odotusta! Kari Elola
C-rappu as 45

18.12.

Työne-Kertulle' Suurkiitokset vieraanvaraisuudesta, jota sain yöpyessäni Anna Bolena-oopperan jälkeen.

Hienoja yhteisiä hetkiä ja muistoja yhteiseltä Ischian -matkalta Italiasta.

Anni-Sisko Ahokas Ilmajoki

24.12.

Jouluaatto-torstai Aune ja Eino Kermi-
nen, sukulaiset.

Erkki Meloni haki aaton viettoon.

25.12.,

Eeve Meloni kävi viettämässä joulupäivää. Typyn (9rv) palvellessa ja tarjoillessa vieranvaraisuuttaan ja lämpöä!

Sydämellinen kiitos ja halaus Eeva

29.12.

(Fransiskus Assisilaisen rukous Painettu teksti liimattu kirjaan.)

Veijo Meri 70-vuotta, kirjailijan alku
Sakkolan kasarmilassa

Hillevi pistäytyi

Auriko paistaa kauniisti ja ulkona kuuluu lintujen äänet. Joukuu ja vuosi 1998 päättyvät kevään tuntuiseksi,

Tervehdys uudelle vuodelle 1999.

Leila Renfors

31.12.

Typy, Hillevi ja Eeva, me kolme otimme vastaan uudenvuoden 1999.

Kaikkea hyvää toivoen Eeva

Kiittäen Hillevi Hyvää uuttavuotta!

Vuosi 1999

* * *

Kun Tyne-Kerttu jäi yksinään hoitamaan Virkki Käsityömuseon aukioloja Karjalatalolla, hän vähensi aukiolopäiviä. Tässä vaiheessa museo oli avoinna tortaisin ja sunnuntaisin, myöhemmin vain sunnuntaisin ja muuten tilauksesta.

* * *

7.1.

Terveisiä Kairosta! Esko Melon
Terveisiä naapurista! Sylvi Mansikka

10.1

Kuusenkaristajaiset Karjalatalolla
Marja-Liisa, Helena, Lina Ja Antto sekä
Eeva Meloni

Ihastuttava yhdessäolo ja kuusenkaristajaiset kolmen hengen voimalla Tyne-Kertun joulutunnelmaisessa kodissa. Lämpöä ja läheisyyttä. Kiittäen Siiri Valli

Hyvää jatkoa alkaneelle vuodelle ja lämmin kiitos. Rakkaudella Vuokko Kuhalampi

12.1.

Tyine-Kerttu kaatui. Pelastusoperaatio kävi täällä klo 15.30
Maijukka ja Eeva

13.1.

Huomenta. Kiitos yösijasta sanoo ”salamatkustaja” Eeva

14.1.

Lyhyellä vierailulla aina yhtä tarmokkaan Tyne-Kertun luona.
Kaija Hölttä ja Maijukka

Eeva tuli lämmittämään ruokaa, mutta talon valtiatar oli itse ehtinyt ensin.

Mikä tahdonlujuus, mikä energia-pakkaus tämä rakas tätimme Tyyppi.

16.1.

Tyine-Kertun kodissa käymässä, kun ei puhelimeen vastattu. Tiedoksi: puhelin on rikki – vikailmoitus tehty.

Maijukka Paulaharju ja Vuokko Kuhalampi
Tulin pukemaan pomoa. Kuivahar-

jauskin tuli tehtyä. Vauhti on jälleen entinen.

Ei Typyä mikään pysäytä. Halauksin Eeva

Oltiin Typyn luona käymässä Raita Karpon konsertin jälkeen.

Typy kertoili sukulaistytöilleni vanhoja muisteluita. Mallu Meloni ja Eeva

17.1.

Iloista yhdessäoloa ja Tervehdyksiä ystäville. Hyvää jatkoa Tyyne-Kertulle toivottaen Siiri Valli

18.1.

Eilen ja tänään täällä. Tulen taas huomenna. Hillevi

19.1.

Typy liukastui jälleen. Tulimme Maijukan kanssa apuun Eeva

20.1.

Keskiviikkona myrskyisenä talvipäivänä Tyyne-Kerttua tervehtimässä

Pikaista toipumista kevään valkenevia päiviä kohti. Anneli Yrjänäinen

21.1

Tyyne-Kerttu hienossa kunnossa. Muisti mahtava ja tietomäärä.

Maijukka

Oltiin Typyn kanssa Virkki-säätiön kokouksessa Taideteollisuusmuseossa, Oltiin myös Madelaine Albrightin korunäyttelyssä. Toin Typyn illalla kotiin, juotiin hunajateetä ja puheltiin. Marja-Liisa Meloni

22.1.

Päiväkahvilla ”pomon” luona – ja keskustelua riitti useammaksi tunniksi.

Vihdin puutarhan tuomisista... Aune Kerminen, Epe on Joensuussa

Talousasioilla pistäydyin. Hillevi

23.1.

Katsoppas lintua oksalla puun, Raita Karpo lauloi klo 7.30 radiossa.

Apteekkiasioilla käväisi Hilikka Laja 17.20. P.S. Ensi ruunebergintorttu mais-tettavaksi ja arvioitavaksi. Sama

24.1.

Tultiin Typyn kanssa Karjalatalolta kuuntelemasta eversti Niilo Kohosen esitelmää Laatokan puolustuksesta (n. 40 henkeä kuuntelemassa)

Ulkona Pyryttää lunta. Marja-Liisa Meloni

27.1.

Tyyne-Kertun kanssa käytiin tri Jari Haagan vastaanotolla. Hillevi

7.2.

Tellervo Järvelän kaunis siunaus Hieta-niemen kappelissa 15.15.

Mukanani Martta Ritvanen, Kaisa Rönkkö talutti ja Aivi Gallen-Kallela! Hienosti ystäväni Ulla Järvelä toivotti meidät erikseen tervetulleiksi. Muistoti-laisuus oli Ruoholahden saurakuntäsa-lissa.

8.2.

Arkistoitu, juotu ja maukasta syöty. Taulujen inventointi alkanut.

Maijukka Paulaharju

Pressiklubi avattiin Kaivokatu 12. Juhlapöydässä istuin eduskunnanpuhe-miehen Riitta Uosukaisen kanssa. Leh-distön puheenjohtaja toivotti tervetul-leeksi. Erikseen mainiten puheessaan minut, vanhimpana jäsenenä. Sain vai-kuttavat taputukset. Riitta piti kauniin juhlapuheen. Kaisa Rönkkö oli tuki ja turva. Tarjoilu: kahvi, samppanja, val-koviini ja pientä purtavaa. Mainio on-nistunut tilaisuus!

12.2.

Hillevi Lehtonen vietti perjantai-illan korjaamassa vaatteita

16.2.

Suomen Käsityön ystävät juhlanäyttely Taideteollisuusmuseossa, avajaiset klo 19. Avusti Vuokko Kuhalampi

Suuri ystäväpiiri nuoria alan ihmisiä tervehti minua mm. taiteilija Vuokko Eskolin ja prof. Antti Nurmesniemi.

19.2.

Laboratorikäynti ja tohtorin vastaanotto klo 8.10. On palattu klo 9.30. Saatiin vain yksi resepti. Myöhemmin soiteetaan tohtorille.

7.3.

En mennyt, en jaksanut mennä Karjalatalolle. Toivottavasti Vuokko Kuhalampi on siellä.

8.3.

Hyvää naistenpäivää Valkoinen sali klo 18. Anja Lehtinen ja Jarmo hakevat 17.15.

***

Tähän päättyvät Tyyne-Kertun omat merkinnät.

Hän kaatui jälleen kohtalokkaasti. Tällä kertaa ulos mennessään alaeteisessä. Taksi, joka oli odottamassa ilm. soit- ti ambulanssin ja vastusteluista huolimatta Tyyne-Kerttu vietiin sairaalaan.

Vuokko Kuhalammin muistiinpanojen mukaan Tyyne-Kerttu kaatui juuri 8.3. ja vietiin sairaalaan. Vuokko sai tiedon seuraavana päivänä eli 9.3.1999.

Leikkauksen jälkeen Tyyne-Kerttu vietiin Koskelan sairaalan kroonikko-osatolle.

Vieraskirjaa tarvittiin vielä kerran, kun Virkki- säätiön johtokunta järjesti Tyyne-Kertulle 92-vuotissyntymäpäivän juhlan 5.6.1999 Merikannon tien kodissa. Edellisenä päivänä Eeva Meloni oli vienyt sairaalaan Tyyne-Kertulle juhlasun. Hoitajat toivat hänet siihen puetuna rullatuluolissa kotiin, missä oli suuri joukko ystäviä vastaanottamassa. Se oli Tyyne-Kerttu Virkin viimeinen käynti rakkaassa kodissaan. (SLU)

Virkin koti, olohuone. Valok Katja Hagelstam

VIRKKI KÄSITYÖMUSEO 1977-

Tyyne-Kerttu Virkki perusti siihen mennessä muodostuneen kokoelman pohjalta Virkki käsityömuuseon 1977 saatuaan sille tilan gallerian kanssa asuintalon Merikannontie 3 pohjakerrokseen. Tilaan sisustettiin sisustusarkkitehti Epe Kermisen suunnittelemana mm Aunus-nurkkaus jonka kalusteissa toistui aunuseläisen rakennusperinteen koristeaiheita.

Näyttelyn lisäksi museotilassa järjestettiin lukuisia vuotuisjuhliin yms liittyviä ohjelmallisia tilaisuuksia. Museo siirtyi 1995 Karjalataloon, jossa sille luotiin erilliset omat tilat perus- ja erikoisnäyttelyille ja varastolle.

Kokoelmissa on lähes 4000 suomalaista ja kansainvälistä käsityönäytettä. Museolla on myös arkisto ja käsikirjasto. Virkki käsityömuuseon kokoelmat on siirretty saman nimisenä Tyyne-Kerttu Virkki-säätiön lahjoituksena valtakunnallisen erikoismuseon Suomen käsityön museon kokoelmaksi 2010 palvelemaan laajempaa käsityön dokumentaatiota ja tutkimusta. Virkki käsityömuuseon kokoelmia säätiö täydentää harkitusti, ja jatkaa niiden pohjalta oheishjelmia – mm tutkimusta, luentoja.

TYYNE-KERTTU VIRKKI-SÄÄTIÖ 1978-

Tyyne-Kerttu Virkki perusti nimeään kantavan säätiön 1978 ylläpitämään museotoimintaa sekä vaalimaan suomalaiskansallista ja sen osana myös karjalaista käsi-, koti- ja taideteollisuutta sekä tähän liittyvän perinne-, tapa- ja muotokulttuurin edistämistä.

VIRKKI KOTIMUSEO, VIRKIN KOTI 2004-

Tyyne-Kerttu Virkki määräsi testamentissaan kotinsa, Merikannontie 3, säätiön ylläpitämäksi museoksi, joka esitellään yleisölle ja jossa järjestetään tilaisuuksia. Virkin koti heijastaa 1940-1950-lukujen sisustusihanteita, aikaa, jolloin esineympäristömme estetiikka alkoi kiinnostaa yhä laajemmin.

Tyyne-Kerttu Virkki asui suuren osan elämästään asuintalossa Merikannontie 3, jonka arkkitehti Elsi Borg on suunnitellut. Hän muutti siihen 1952 talon valmistuessa ja asui siinä kuolemaansa saakka 2000.

TYYNE-KERTTU VIRKKI-SEMINAARI 20.11.

Tyyne-Kerttu Virkki-Säätiö on vuodesta 2001 järjestänyt Tyyne-Kerttu Virkin elämäntyötä kunnioittavan muistoseminaarin, joka ajoittuu kuolinpäivän 20.11.2000 mukaan. Kaikille avoimessa seminaarissa käsitellään eri teemoin käsityökulttuuria 5-6 asiantuntijan alustusten pohjalta.

SUOMEN KÄSITYÖKULTTUURISSA
merkittäväällä tavalla vaikuttanut
Tyyne-Kerttu Virkki oli Suomen
ensimmäinen käsityöneuvos.

Laajan osaamisen ohella hänellä
oli taustana myös laaja henkilö-
suhteiden verkosto inspiroimassa ja
välittämässä hänen viestiään edelleen.